

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทย
เพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI)
กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน:
ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์

จัดทำโดย นายภูมิวิศาล เกษมสุข
รหัส 9003

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทย
เพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI)
กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน:
ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์

จัดทำโดย นายภูมิวิศาล เกษมสุข
รหัส 9003

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักรับบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จริยวัฒน์ สันตะบุตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ดร. กาญจนา วานิชกร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ (1) เพื่อศึกษามาตรการ และกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและยกระดับค่า CPI ของประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Benchmarking) รวมถึงการเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) (3) เพื่อเสนอแนะมาตรการให้แก่วัฒนธรรมในการขับเคลื่อนกลไกสำหรับการดำเนินการของภาครัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นจากชาวต่างชาติ อันจะนำไปสู่การยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยให้ดีขึ้น

รายงานการศึกษานี้เป็นการศึกษารูปแบบพรรณนา มีการวิเคราะห์และทบทวนสถานการณ์การทุจริต แหล่งข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วย งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์และแนวโน้มการทุจริตและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นนำมาอธิบายในการตอบคำถามการศึกษา โดยวิเคราะห์จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) และข้อมูลกลไกขับเคลื่อนของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย มุ่งศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องของการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทย เพื่อเป็นการยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยให้ดีขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเป็นการศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร งานวิจัย บทความ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดทำการสรุป พบว่า

1) ในการศึกษามาตรการและกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและยกระดับค่า CPI ของประเทศไทยนั้น องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) เห็นความสำคัญของแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่รวบรวมโดยสภาเศรษฐกิจโลกหรือ World Economic Forum (WEF) ว่าการประกอบธุรกิจ ในประเทศเหล่านั้น มีความสะดวกในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ หน่วยงานที่เป็นผู้ทำหน้าที่จัดเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารในประเทศไทย คือ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับแนวทางการยกระดับค่าคะแนน CPI นั้นเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามคือ นักธุรกิจหรือนักลงทุนทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ดังนั้น การยกระดับค่าคะแนน CPI ของแหล่งข้อมูลนี้จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้กับนักธุรกิจที่ประกอบกิจการอยู่ในประเทศไทย ซึ่งการจัดให้มีฐานข้อมูลของภาครัฐที่ดี และสามารถสื่อสารให้แก่นักธุรกิจต่างชาติให้มีความรู้ความเข้าใจสถานการณ์ภายใต้บริบทของประเทศไทย อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนของนักธุรกิจที่เกิดจากการให้บริการภาครัฐหรือการเรียกรับสินบนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และพยายามที่จะแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพื่อแสดงความตั้งใจจริงของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวด้วย

2) การเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Benchmarking) รวมถึงการเรียนรู้วิธีปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ

อินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่าทั้ง 2 ประเทศนี้มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีความจริงจังในการต่อต้านการทุจริต เห็นได้จากการที่ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์จะเน้นการปรับปรุงกระบวนการและระบบงานภายในหน่วยงานของรัฐเป็นอันดับแรก ต่อมาจะเน้นที่ตัวข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เพื่อลดโอกาสการในการกระทำการทุจริต สำหรับประเทศไทยมีหน่วยงานต่อต้านการทุจริต 2 หน่วยงาน คือ สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเช่นเดียวกัน ดังนั้นควรมีแนวทางร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการงานให้มีความชัดเจนโปร่งใส มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในทุกระบบงานเพื่อให้ทุกระบบงานสามารถตรวจสอบได้ และเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสร้างความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศ

3) การเสนอแนะมาตรการให้แก่รัฐบาลในการขับเคลื่อนกลไกสำหรับการดำเนินการของภาครัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บ่อยครั้งที่รัฐบาลประกาศเจตนารมณ์ “ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน” ทุกรูปแบบ และส่วนใหญ่มุ่งเน้นกำหนดเป็นตัวกฎหมาย มากกว่าความใส่ใจอย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างอุปนิสัยระยะยาว รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด ผู้ศึกษาเห็นว่า ต้องมีการกำหนดมาตรการระยะสั้นและมาตรการระยะยาว เพื่อรับมือกับปัญหาการทุจริต รวมถึงประสานความร่วมมือกับองค์กรในต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานในการควบคุมตรวจสอบการทำงาน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส

รายงานการศึกษาระดับนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ มุ่งให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการนำมาตรการหรือกลไกของภาครัฐตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานมาปรับใช้ภายใต้บริบทการทำงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลไปพร้อม ๆ กัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ โดยความร่วมมือร่วมใจของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนี้

1) การนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย

ต้องมีกลยุทธ์ระยะสั้นและระยะยาวด้านการสร้างและปลูกฝังค่านิยม หรือคุณธรรม โดยผ่านสื่อสารมวลชนและภาคประชาชน เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่ตึงตัง ร่วมสร้างความสุจริต ปลอดภัยจากการการคอร์รัปชัน รวมถึงนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในหน่วยงานราชการอย่างจริงจัง ทั้งในรูปแบบของการให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในทุกระดับ คือ ทั้งระดับองค์กรและระดับบุคคล

2) การนำไปใช้ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ

ต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ให้ภาคประชาชนมีความตระหนักถึงการทุจริต โดยให้ยึดว่าเป็นภารกิจของคนทั้งประเทศในการร่วมมือกันให้สังคมไทยปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน

สุดท้าย การจัดทำรายงานการศึกษาในครั้งนี้งมเน้นไปที่นโยบายของรัฐบาลที่กล่าวไว้ว่า “คนโกงรายเก่าต้องหมดไป คนโกงรายใหม่ต้องไม่เกิด และไม่เปิดโอกาสให้โกง” เป็นแนวนโยบายหลัก อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในการต่อต้านการทุจริตเพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ทุกหน่วยงาน ควรจะต้องริเริ่มดำเนินการในวันนี้ ไม่ใช่เพียงการออกมาประกาศเท่านั้นแต่ไม่ลงมือทำ เช่นเดียวกับที่มีการกล่าวไว้ว่า “Action is louder than words” หรือ การกระทำสำคัญกว่าการพูด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เพราะผู้ศึกษาได้รับการช่วยเหลือและได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล อาจารย์ที่ปรึกษา เอกอัครราชทูต ดร. จริย์วัฒน์ สันตะบุตร และ ดร. กาญจนา วานิชกร ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาส่วนบุคคลนี้ ทุกขั้นตอน ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านแห่งสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา ให้คำปรึกษาและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงเจ้าหน้าที่ประจำโครงการของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศที่คอยอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาการอบรม

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา นายประยงค์ ปรียาจิตต์ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ที่ได้กรุณาอนุมัติและสนับสนุนให้ผู้ศึกษา ได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560 ในครั้งนี้ ตลอดจน นางสาวณพัสดุ ศรีสมเกียรติ นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ และเจ้าหน้าที่กองการต่างประเทศทุกคนในความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีและเป็นกำลังใจตลอดมา

ขอบคุณเพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ภูมิวิศาล เกษมศุข

สิงหาคม 2560

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	6
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	6
1.5 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดทฤษฎี	8
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	16
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	16
บทที่ 3 ผลการศึกษา	17
3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์จากค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต ของประเทศไทย (CPI)	19
3.2 เปรียบเทียบข้อมูลมาตรการหรือกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันของประเทศอาเซียนอื่น ๆ เพื่อมาพัฒนาและประยุกต์ปรับใช้กับ บริบทของประเทศไทย (Benchmarking)	25
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	35
4.1 สถานการณ์การทุจริตในภาพรวม	35
4.2 ข้อเสนอแนะและมาตรการขับเคลื่อนกลไกการต่อต้านการทุจริตเพื่อ ยกระดับค่าดัชนีชี้วัดค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย	39
4.3 บทสรุป	45
บรรณานุกรม	49
ประวัติผู้เขียน	51

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	คะแนนของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนในระดับอาเซียน	32
ตารางที่ 2	แสดงค่าคะแนน Corruption Perception Index ภูมิภาคอาเซียน ย้อนหลัง 5 ปี	35
ตารางที่ 3	หน่วยงานและการเปรียบเทียบมาตรการการแก้ไขปัญหาการทุจริต	38

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	สามเหลี่ยมทจจริต	9
ภาพที่ 2	ภาพการเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทจจริตของประเทศไทย ในกลุ่มอาเซียน	19

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกได้ตระหนักว่าความโปร่งใสเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยป้องกัน การคอร์รัปชันสามารถทำให้หน่วยงานและผู้ปฏิบัติมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้รับบริการอย่างทั่วถึงมิใช่เฉพาะกลุ่มหรือพวกพ้อง ดังนั้น การบริหารงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีมาตรการและแนวทางสร้าง ความโปร่งใสให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 ที่ว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐการลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน การลดภารกิจและ ยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจการอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน”

รัฐบาลได้บริหารงานภาครัฐอย่างโปร่งใส เป็นรูปธรรม แต่ก็ยังมีช่องว่างซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการทุจริต สำหรับประเทศไทยนั้น ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านาน และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง แม้จะได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้กำหนดปัญหาการทุจริตอยู่ในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลหรือแนวนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง อีกทั้ง ยังได้ทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบมากขึ้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะมีแนวโน้ม การเกิด การคอร์รัปชันสูงกว่าประเทศพัฒนาแล้ว และปัญหาการทุจริตนี้เองนำไปสู่ปัญหาทาง การเมืองส่งผล ในทางลบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของการบริหารงานของรัฐบาลอีกด้วย แม้ว่า หลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐแต่ปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป แต่ละประเทศจึงพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ซึ่งมีเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัย ข้อมูลจากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI)¹

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) และมีสำนักงานเลขานุการตั้งอยู่ที่กรุงเบอร์ลิน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นองค์การไม่มุ่งหวังผลกำไรโดยมีองค์กรภาคประชาสังคมระดับโลกซึ่งมีเครือข่ายใน 120 ประเทศทั่วโลก ได้ประกาศค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ปี 2559 (2016) ปรากฏว่า 2 ใน 3 จาก 176 ประเทศทั่วโลก ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน สำหรับ

¹ แหล่งที่มา: <https://www.transparency.org/whoweare/organisation/> [26 มิถุนายน 2560].

ประเทศ ที่ได้อันดับหนึ่งยังคงเป็นประเทศเดนมาร์กและนิวซีแลนด์ 90 คะแนนเท่ากัน ขณะที่ประเทศจาก ทวีปเอเชียอย่างสิงคโปร์อยู่อันดับที่ 7 ได้ 84 คะแนน ในส่วนของประเทศไทยได้ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ลดลง 3 คะแนน ได้ลำดับที่ 101 เมื่อเทียบกับปี 2558 ได้ 38 คะแนน อยู่อันดับ 76 จาก 168 ประเทศ² ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตในระดับที่สูงและผลของคะแนนดังกล่าวนี้ทำให้ถูกเข้าใจว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตในระดับที่สูงขึ้นมากกว่าในอดีตทำให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศและการบริหารงานของภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนต้องได้รับบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพ นักลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นในระบบราชการไทยที่มีความเป็นไปได้อย่างสูงในการใช้อำนาจโดยมิชอบ และนำมาซึ่งการเรียกผลประโยชน์จากนักลงทุนเหล่านั้นเพื่อแลกกับการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการในกิจการที่รัฐจะต้องทำ ซึ่งรัฐเองก็ไม่สามารถตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้โดยง่าย และถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยทุกรัฐบาลจะประกาศแผนนโยบายชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และออกนโยบายเร่งด่วน มาตรการที่เข้มงวด รวมทั้งแผนการดำเนินการในการต่อต้านปัญหาการทุจริต สำหรับประเทศไทยนั้นองค์กรเพื่อความโปร่งนานาชาติแห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2543 องค์กรนี้เป็นผู้นำในการต่อสู้และต่อต้านการทุจริต โดยมีภารกิจที่สำคัญคือสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่โลกปราศจากการทุจริต

นอกจากนี้ ในสายตาขององค์กรระหว่างประเทศหลาย ๆ องค์กร อาทิ ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และ องค์การ เพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) พบว่า องค์กรระหว่างประเทศเหล่านี้ล้วนให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาการทุจริต และการสร้างให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

การคอร์รัปชันถือเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศที่สังคมไทยจะต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ต้องร่วมกันนำกรอบคุณธรรม จริยธรรม มากำหนดเป็นพื้นฐานการดำเนินงานขององค์กร ในส่วนภาคประชาชนจำเป็นที่จะต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยมของความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และมีความตระหนักในการต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมการทำงานในลักษณะการบูรณาการกับทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคการเมือง องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานภาครัฐที่นับเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและเป็นหลักของการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายประชาสังคมต่อการขับเคลื่อนงานด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการขยายความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อพัฒนา กลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีแนวโน้มเป็นอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเร่งพัฒนาบุคลากร ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความเชี่ยวชาญ รวมถึงพัฒนากลไกด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับ

² THAIPUBLICA, ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี 2559, [ออนไลน์], 2559, แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2017/01/corruption-perceptions-index-2016-thailand/> [26 มิถุนายน 2560].

มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ได้มี การกำหนดให้แผนขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการขับเคลื่อน ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม และมีความชัดเจนในการประสานงานมีการนำหลักคุณธรรม จริยธรรมและ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน การทำงาน โดยใช้ความร่วมมือระหว่างองค์กรอิสระกับเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินใน วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยมีคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาปกครองประเทศ สถานการณ์มีความรุนแรง ซ้ำซ้อนทั้งเชิงพื้นที่และเชิงพฤติกรรม กลไกการป้องกันและปราบปราม การทุจริตที่มีอยู่ไม่มีประสิทธิผล รวมถึงโครงสร้างระบบราชการอ่อนแอเนื่องจากถูกระบบการเมือง เข้ามาแทรกแซง ภาคประชาชน/ภาคประชาสังคมขาดความเข้มแข็ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การบริหาร ราชการและการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดิน และโครงสร้างระบบราชการของประเทศไทย

ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช) มีคำสั่งที่ 69/2557 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2557 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ และในวันที่ 12 กันยายน 2557 รัฐบาลแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมด 11 ด้าน โดยในข้อ 10 เป็นนโยบายในการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มี ธรรมาภิบาลและการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ นโยบายนี้ ได้กำหนดให้การแก้ไข ปัญหาการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีการเสนอแนวทางการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาให้ทันกับ สถานการณ์การทุจริตของประเทศ ด้วยวิธีการเสริมสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาแบบใหม่เพื่อกระตุ้น กลไกการแก้ไขปัญหาแบบเก่าซึ่งกำหนดเป้าหมายให้ “คนโกงรายเก่าต้องหมดไป คนโกงรายใหม่ต้อง ไม่เกิด และไม่เปิดโอกาสให้มีการโกง” โดยมีการดำเนินการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ภาครัฐใน 3 ระดับ ดังนี้

1). ระดับนโยบาย

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช) ได้มีการตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทุจริต แห่งชาติ (คตช.) ตามคำสั่งที่ 127/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2557 ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวนโยบายระดับรัฐบาลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดย ซึ่งมี หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นประธาน

2). ระดับปฏิบัติ

สำหรับการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืนของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีได้มี การจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 226/2557 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2557 โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้อำนวยการศูนย์และมีการประกอบกำลังจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อาทิเช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น

ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อสนองนโยบายและข้อสั่งการจากคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.)

3). ระดับการกระทรวง

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 ให้กระทรวงต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) 35 หน่วยงาน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตของ ศอตช.

สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นกลไกของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ท.เป็นผู้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี สำนักงาน ป.ป.ท. ยังได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ คตช. และ ศอตช. และเป็นประธานและเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศปท. ซึ่งการบริหารงานในส่วนดังกล่าวนี้จะขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และมีบทบาทในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ท. โดยบริหารงานขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ ป.ป.ท.³

ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความเชื่อมั่นของนักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เนื่องจากในดำเนินการขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) เป็นการตั้งคำถามสอบถามไปยังนักลงทุนชาวต่างชาติ ในประเด็นความเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการคอร์รัปชันต่างในประเทศไทย แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ออกมาเป็นผลคะแนน การสอบถามนี้เน้นที่ชาวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจมีนักลงทุนหรือผู้ประกอบการอาชีพชาวไทยบ้างแล้วแต่กรณี การสร้างความเชื่อมั่นจึงมีความสำคัญ นักลงทุนมักมีความคิดว่าประเทศไทยมีการทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ และไม่มีช่องทางให้นักลงทุนได้แจ้งเบาะแส จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยเป็น อย่างมาก ในสายตาของนักลงทุนชาวต่างชาติ

ในวันที่ 30 ตุลาคม 2558 ที่ประชุม คตช. ครั้งที่ 7/2558 ได้มีข้อสั่งการในที่ประชุมให้สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะเลขานุการ ศอตช. จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์จากนักลงทุนชาวต่างชาติ กรณีที่ได้รับความไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือถูกเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยประสานงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสภาหอการค้าต่างประเทศ โดยเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นกับนักลงทุนต่างชาติ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนฯ ภายใต้การดำเนินการของ ศอตช. จะเข้าไปดำเนินการทันที เพื่อเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศทั้งนี้ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงพัฒนาต่อไป เนื่องจากยังมีปัญหาและอุปสรรคทำให้การดำเนินการไม่ดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาขึ้นมาเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนวทางการแก้ไขต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความเชื่อมั่นและความคิดในทางบวกให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจต่อไป

³ กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ท., แผนยุทธศาสตร์สำนักงาน ป.ป.ท. พ.ศ. 2560-2564, มกราคม 2560.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ปัญหาการทุจริตส่งผลกระทบต่อหลายประการ เช่น การก่อให้เกิดภาวะการถดถอยของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นเพราะการขาดปัจจัยในการแก้ปัญหา การเกิดปัญหาการเลือกปฏิบัติและให้อภิสิทธิ์แก่บุคคลที่เอื้อผลประโยชน์ในภาครัฐ นอกจากนี้ การทุจริตยังถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อหลักธรรมาภิบาล หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมอันเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการอำนวยความสะดวกในคดีที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ปฏิบัติต่อนักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทย หรือว่าจะจะเป็นนักท่องเที่ยว เนื่องจากชาวต่างชาติดังกล่าวอาจได้รับความเสียหายหรือผลกระทบใด ๆ จากการกระทำทุจริตหรือประพฤตินิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐของไทย ไม่ว่าในฐานะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ถูกกล่าวหาก็ตาม

เพื่อสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560–2564) เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สภาพแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนองค์กร อีกทั้งแนวนโยบายด้านการยกระดับค่า CPI ของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จึงเห็นควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษามาตรการ และกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Benchmarking) รวมถึงการเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

1.2.3 เพื่อเสนอแนะมาตรการให้แก่รัฐบาลในการขับเคลื่อนกลไกสำหรับการดำเนินการของภาครัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นจากชาวต่างชาติอันจะนำไปสู่การยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยให้ดีขึ้น

จากวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอประเด็นสำคัญแก่นักวิชาการและผู้สนใจ ให้เข้าใจถึงปัญหาและการขยายตัวของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการขึ้นนำ การป้องกันและปราบปรามให้ทันต่อเหตุการณ์สำหรับสังคมไทย ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ (Benchmarking) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) กับองค์กรอื่น ทั้งนี้การศึกษาประสบการณ์ตรงจากองค์กรอื่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมจะเป็น การช่วยประหยัดเวลาและลดการดำเนินงานแบบลองผิดลองถูก เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา การทุจริตอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตต่อไป

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา:

- 1). ศึกษา เปรียบเทียบข้อมูลจากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI)
- 2). ศึกษาเปรียบเทียบกลไกขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์กับประเทศไทย
- 3). กรอบระยะเวลาที่ใช้ศึกษา: ตั้งแต่ 1 มกราคม 2559 ถึง 30 มิถุนายน 2560

1.3.2 ระเบียบวิธีการศึกษา (Research Methodology):

เป็นแบบพรรณนา อธิบายในการตอบคำถามการศึกษา โดยวิเคราะห์จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต(Corruption Perceptions Index: CPI) และข้อมูลกลไกขับเคลื่อนของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอื่น ๆ กับประเทศไทย

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

1.4.1 สามารถปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่มีอยู่เดิมในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงรูปแบบ แนวทาง โดยนำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และกลไกขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอื่น ๆ มาพัฒนา และประยุกต์เพื่อปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย เพื่อยกระดับค่า CP เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่น และส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยต่อนักลงทุนหรือผู้ร่วมทุนชาวต่างชาติในการตัดสินใจเข้ามาลงทุนดำเนินธุรกิจในประเทศไทย

1.4.3 กระทรวงการต่างประเทศสามารถนำผลการศึกษานี้เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาความร่วมมือในระดับนานาชาติต่อไปได้

1.5 นิยามศัพท์

การทุจริต (Corruption)⁴ หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

และ **การทุจริต**⁵ ก็ยังหมายถึง การทำลาย การละเมิดกฎหมายและจริยธรรม รวมถึงการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องกระทำ

โดยที่ สำนักงาน ก.พ. ได้ให้นิยาม **การทุจริต**⁶ หรือ**การฉ้อราษฎร์บังหลวง (Corruption)** ว่าหมายถึง การผูกขาดอำนาจ หรือรวมอำนาจไว้ที่แหล่งเดียวประกอบกับการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับ

⁴ ซีรภัทร เสรีรังสรรค์, การประชุมเชิงวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7, 2549.

⁵ แสง บุญเฉลิมวิภาส, การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในประเทศไทย, เอกสารวิจัยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (2544): 3.

⁶ สำนักงาน ก.พ., โครงการประเทศไทยใสสะอาด, หน้า 75

การใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจคน ๆ นั้นเป็นสำคัญ ดังนั้น หากที่ใดมีมูลค่ารวมของการผูกขาดและมีการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจมากกว่าความรับผิดชอบหรือการตรวจสอบได้เสียแล้ว ก็มีโอกาที่จะเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้มาก

ดัชนีการรับรู้การทุจริต⁷ (Corruption Perceptions Index: CPI) หมายถึง การจัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ซึ่งเป็นองค์การนานาชาติ ก่อตั้งในประเทศเยอรมนี ได้เริ่มมีการจัดทำดัชนีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 โดยค่าสูงหมายถึงมีการทุจริตต่ำ และค่าต่ำหมายถึงมีการทุจริตสูง

ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติ หมายถึง ศูนย์เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์จากนักลงทุนชาวต่างชาติ กรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือถูกเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยประสานงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสภาหอการค้าต่างประเทศ ทั้งนี้เมื่อเกิดเหตุขึ้นกับนักลงทุนต่างชาติ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนฯ ภายใต้การดำเนินการของ ศอตช. จะเข้าไปดำเนินการทันที เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศ

⁷ แหล่งที่มา: <https://www.transparency.org/research/cpi/overview> [30 มิถุนายน 2560].

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

การทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการเป็นเรื่องที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรามาเป็นเวลานาน และหยั่งรากลึกในสังคมไทย ซึ่งสาเหตุบางประการที่มีความสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเป็นไปได้ยากนั้น อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ

แม้ว่าจะมีความพยายามในการลดระดับความรุนแรงของปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน แต่ก็ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมว่ามีมาตรการใดที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จริง การจัดทำดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) ล่าสุด เมื่อปี 2559 ชี้ว่า ประเทศไทยได้ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ลดลง 3 คะแนน ได้ลำดับที่ 101 เมื่อเทียบกับปี 2558 ได้ 38 คะแนน อยู่อันดับ 76 จาก 168 ประเทศ⁸

คนไทยโดยทั่วไปจะรับรู้ว่ามีปัญหาการคอร์รัปชันดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในปัจจุบันก็ยังขึ้นอยู่กับกลไกการปราบปรามของภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ปปช. และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือ ปปท. เป็นหลัก โดยประชาชน มีส่วนร่วมไม่มากนัก ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การเพิ่ม การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบทุจริตหรือป้องกันการทุจริตนั้นมีการปฏิบัติหรือแนวทางมานับพัน ๆ ปีตั้งแต่สมัยอียิปต์ก่อสร้างพีระมิด เพื่อป้องกันการเข้าถึงทรัพย์สินของกษัตริย์ เช่นเดียวกับที่การทุจริตเหมือนเป็นสิ่งที่อยู่ในความคิดของคนไทยมาแต่ช้านาน โดยเฉพาะการพูดถึงนักการเมืองหรือข้าราชการมักจะทำทุจริตหรือมีแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการทำทุจริตขึ้น โดยหลักการการทุจริตนั้นได้มีการคิด รวมถึงการป้องกันการทุจริตแบบง่าย โดย Donald Crassey ปี 1970 เป็นนักจิตวิทยา ได้คิดทฤษฎี ในการกระทำการทุจริตนั้นเกิดจากองค์ประกอบทั้งสิ้น 3 ประการ โดยทั้ง 3 ประการจะต้องเกิดขึ้น พร้อมกันทั้งหมดจึงจะเกิดการทุจริตขึ้น โดยมีชื่อเรียกว่า “สามเหลี่ยมทุจริต (Fraud Triangle)”⁹ ดังนี้

⁸ ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี 2559 คะแนนไทยร่วงจาก 38 เป็น 35 อันดับตกจาก 76 เป็น 101 จาก 176 ประเทศ, [ออนไลน์], 26 มกราคม 2017, แหล่งที่มา: http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 [1 กรกฎาคม 2560].

⁹ อัฐวุฒิ ปภังกร, รัฐทุจริต ป้องกันการทุจริต สิ่งที่คุณควรรู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://thaicg.wordpress.com/tag/ทุจริต> [1 กรกฎาคม 2560].

ภาพที่ 1 สามเหลี่ยมทุจริต (Fraud Triangle)

แรงกดดัน (Pressure) เป็นสิ่งที่ทุกคนคงบอกว่าเป็นเรื่องปกติในการทำทุจริต เพราะการทำทุจริตนั้นไม่ได้ยึดแนวทางเพียงตัวเงิน แต่อาจจะมาจากความอยาก ความโลภ รวมถึงความทุกข์ที่อาจทำให้เกิดแรงกดดันจนจะทำการทุจริตเพื่อแก้แค้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใด ก็ได้ แรงกดดันอาจเกิดขึ้นเช่น ฐานะทางบ้าน มีเหตุต้องใช้เงินด่วนหรือความเสียใจ เป็นต้น

การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง (Rationalization) บางคนอาจบอกว่ามันคือ ข้ออ้างของการที่จะทำการทุจริตก็ได้ ทุกคนบนโลกไม่มีใครที่อยากเกิดมาแล้วเป็นคนคดโกงหรือ ต้องแย่งชิงสิ่งของของคนอื่น ซึ่งก็เพื่อปกป้องความรู้สึกผิดของตัวเองในการกระทำที่เป็นการทำทุจริตและพยายามบอกว่าสิ่งเหล่านั้นจำเป็นหรือรับได้ในสังคม เช่น เอาเงินไปช่วยญาติพี่น้องที่ป่วย การเอาเงินไปแล้วจะเอาเงินมาคืนที่เอาไปเป็นเงินสกรปรกที่บริษัทได้มา เป็นต้น

โอกาส (Opportunity) คือ จุดที่ทุกคนและทุกองค์กรควรคำนึงถึง เนื่องจาก การที่องค์กรมีโอกาสหรือเปิดโอกาสในการทำทุจริต ก็หมายถึงองค์กรนั้น ๆ มีการควบคุมภายในหรือการตรวจสอบภายในที่อ่อนแอหรือเป็นจุดอ่อน ซึ่งผู้บริหารทุกคนควรคำนึงและตระหนักในจุดนี้เป็นอย่างมากเพราะแรงกดดันและการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองเป็นการเกิดจากตัวบุคคล ซึ่งองค์กรควบคุมได้ยากหรือกระทั่งใจคนยากแท้หยั่งถึง ซึ่งโอกาสก็มี อาทิเช่น ทิ้งเงินสดไว้จำนวนมากมีการทำ ภาระงานหลายงานในบุคคลเดียว เป็นต้น

2.1.1 การบริหารงานตามทฤษฎีหลักธรรมาภิบาล

Good Governance ถูกเรียกใช้เป็นภาษาไทยอย่างกว้างขวางว่า “ธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นแนวความคิดและหลักการการปกครอง (governance) และการบริหาร (administration) ใหม่ ที่เริ่มมีการกล่าวถึงมาไม่เกิน 3 ทศวรรษ โดยที่ศัพท์คำว่า Good Governance ปรากฏขึ้นครั้งแรก ในรายงานของธนาคารโลกเมื่อ ปี ค.ศ. 1989¹⁰

อย่างไรก็ดี แนวความคิดการปกครองและการจัดการตามหลัก Good Governance นี้ เริ่มเข้ามาใช้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 นักวิชาการหลายท่านได้แปลความหมาย และเรียกใช้

¹⁰ ทิวากร แก้วมณี, ธรรมาภิบาล: การทบทวนแนวความคิดใหม่ Good Governance: Rethinking its Concept, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://oknation.nationtv.tv/blog/dhiwakorn/2011/11/25/entry-1> [1 กรกฎาคม 2560].

คำว่า Good Governance ในภาษาไทยที่หลากหลาย และคำว่า ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ได้รับ ความนิยมมากและมีการใช้อย่างทั่วไปในปัจจุบัน

ความหมายของ Governance¹¹

Governance เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วง 1980 ในประเทศกำลังพัฒนาพร้อมกับการพัฒนาแนวความคิดเรื่อง New Public Management (การจัดการภาครัฐใหม่) และเป็นคำที่ไม่เคยเกิดมาก่อนในประเทศโลกกำลังพัฒนาทั้งหลาย จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ความเข้าใจคำว่า Governance มีความหลากหลายและอาจคลาดเคลื่อน (Dunleavy and Hood, 1994; Turner and Hulme, 1997; Leftwich, 2000: 117)

Rhodes (1995: 2-10) ได้กล่าวว่า Governance คือการใช้อำนาจที่มีสไตล์และรูปแบบที่แตกต่างกัน¹²

Good Governance จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1) ภาครัฐ (Public Sector) ซึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาการบริหาร การปฏิรูปการเมือง และกฎหมาย

2) ภาคเอกชน (Private Sector) ซึ่งจะมีส่วนในการประกอบธุรกิจที่ดีและดำเนิน ธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความ เจริญรุ่งเรืองในหลายบริษัทในภาคเอกชน มีหลักในการดำเนินธุรกิจ โดย (1) มีความรับผิดชอบต่อ การตัดสินใจและการกระทำของบริษัท (Accountability) (2) ความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่ ด้วยขีดความสามารถและประสิทธิภาพที่เพียงพอ (Responsibility) (3) การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม และมีคำอธิบาย (Equitable Treatment) (4) ความโปร่งใสในการ ดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ (Transparency) (5) การมีวิสัยทัศน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ องค์กรในระยะยาว (Vision to Create Long Term Value) และ (6) การมีจริยธรรมและ จรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ (Ethics)

3) ภาคประชาชนหรือองค์กรต่าง ๆ (Civil Society) ก็จะมีส่วนร่วมในการ เกื้อหนุนในการดำเนินการของรัฐและเอกชน โดยการที่กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ให้การเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

แม้กระนั้นก็ดี หลักธรรมาภิบาลก็มีแก่นที่สะท้อนหลักการทั้งหลายที่มีจุดมุ่งหมาย ที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่าง ๆ ไว้ เช่น หลักคุณธรรม ก็คือการรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับ ผู้อื่น คือ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือตัวเองจนเดือดร้อน ซึ่งการที่มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ตรวจสอบก็เพื่อมุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสมดุลดังกล่าวว่า อยู่ในวิสัยที่ยอมรับได้ ส่วนหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ก็ต้องสมดุลกับเสรีภาพที่เป็นสิ่งสำคัญของทุกคน และหลักความคุ้มค่า ก็ต้องสมดุลกับหลักอื่น ๆ เช่น บางครั้งองค์การอาจมุ่งความคุ้มค่า จนละเลย เรื่องความเป็นธรรมหรือโปร่งใส หรือบางครั้งที่หน่วยงานโปร่งใสมากจนคู่แข่งขันล่่วงรู้ความลับ

¹¹ ทิวากร แก้วมณี, เรื่องเดียวกัน.

¹² Rhodes, R. 1995. *The new governance: governing without government*. Swindon: Economic and Social Research Council.

ที่สำคัญในการประกอบกิจการ ความสมดุล หรือความเป็นธรรม จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล

องค์กรภาครัฐได้เริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” ขึ้นแล้ว กล่าวคือ ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลทั้งหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของสังคม และภาคสังคม ประชาชน ยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก

2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยส่งเสริมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในสังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในสังคม โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหา ด้านการแสดงหรือแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ

5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สถานการณ์ด้านการเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริการงานของรัฐ และรัฐบาลทั้งภายในและต่างประเทศโดยทั่วไปในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวางต่อเนื่อง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน ในขณะที่สภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วใน โลกาภิวัตน์

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทของสังคมโดยการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยเรา ทั้งนี้ เพราะอย่างน้อยที่สุดหลักธรรมาภิบาลก็คือ การบริหารที่เอื้อต่อการทำงานที่โปร่งใส และการตรวจสอบได้ และนำมาสู่ประสิทธิผล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม เพื่อเข้ามา มีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจน การประกอบธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนโดยรวม และสังคมไทยขับเคลื่อนไปกักระบบการบริหารงานที่ทำให้รัฐสังคมเกิดความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะ สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบสุขและ พัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไป

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเพื่อเป็นการยกระดับค่าดัชนีชี้วัด ภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย: การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

การพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย เพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยนั้น จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันทั้ง ระบบ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนางานและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้มีการพัฒนาหรือมีการ ออกแบบระบบใหม่ที่เกิดขึ้นเหมาะสมกับสภาพการทำงานและเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานอันจะเกิด ผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าหมายที่องค์กรคาดหวัง¹³ โดยได้มีการเสนอวิธีการป้องกันปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันในวงราชการ คือ ให้ใช้วิธีการเปิดเผยข้อมูลหรือ “Open Data”¹⁴ คำว่า Open Data หรือ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government) เป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างใหม่ ในวงราชการไทย แต่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งเป็นวิธีการที่ หลายประเทศในโลกนำมาใช้ โดย Open Data เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับ การเปิดเผยข้อมูลอย่างเสรี ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้

แนวความคิดการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐนั้น มีมานานพอสมควรแล้วในต่างประเทศ เพราะสาธารณชนต่างตระหนักดีต่อการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเป็นเรื่องที่มีประโยชน์มากกว่าโทษ และจาก ความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคอินเทอร์เน็ตทำให้ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐมีความหมายมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลที่เปิดเผยนั้นมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อผู้สนใจนำไปศึกษาหรือใช้ประโยชน์เพิ่มเติมได้ อย่างมากมาย เช่นเดียวกับข้อมูลการทำงานในด้านต่าง ๆ ของภาครัฐที่ควรได้รับการเปิดเผยด้วย เพราะโดยหลักแล้วภาครัฐมีประชาชนเป็นนาย ประชาชนจึงควรต้องเข้าถึงข้อมูลหรือการทำงานของ ภาครัฐได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และสามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หรือใช้ประโยชน์ได้ ในกลุ่ม ประเทศในสหภาพยุโรป (European Union) มีข้อตกลงเกี่ยวกับการ Open Data ของภาครัฐ ซึ่ง เรียกว่า “Open Government Data” เพื่อประโยชน์สำคัญ 2 ประการ คือ

¹³ สิริสร กระจ่างสุนทร, การเปิดเผยข้อมูลเพื่อป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันในระบบราชการไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=28756 [18 กรกฎาคม 2560].

¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

1) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินภาษีอากรที่จัดเก็บมาจากประชาชน

2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐ

สิ่งสำคัญที่แฝงอยู่ในเหตุผล 2 ข้อข้างต้น คือ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐควรเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เพราะประชาชนคือ เจ้าของเงินภาษีอากรที่ รัฐจัดเก็บ รวมถึงเงินงบประมาณแผ่นดินของชาติ จึงเป็นสิทธิที่ประชาชนควรได้รับรู้เรื่องที่รัฐนำเงินงบประมาณของชาติไปใช้จ่ายอะไรบ้างและอย่างไร

ประเทศอังกฤษซึ่งจัดเป็นประเทศที่ก้าวหน้าในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐมากที่สุด เพราะในรอบ 3-4 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลอังกฤษได้เปิดเผยข้อมูลของภาครัฐในปริมาณมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้จ่ายเงินงบประมาณ กลุ่มประชาสังคมและประชาชนจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ ประเมินผล และได้ข้อสรุปมากมายที่ทำให้เห็นว่าการใช้จ่ายเงินงบประมาณของรัฐบาลอังกฤษนั้นมี ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด อีกทั้งทำให้ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐในประเทศอังกฤษมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินงบประมาณมากขึ้นกว่าเดิม และต้องทุ่มเท การทำงานให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะ ข้าราชการและพนักงานของรัฐต่างรับรู้ได้ถึงกรถูกประชาชนจับตามองการทำงานของตนอยู่ นอกจากนี้การ เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวคือ กลไกที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้เป็นอย่างดี เพราะประชาชนสามารถใช้ข้อมูลจากการ เปิดเผยข้อมูลภาครัฐ โดยมีหลักการที่จะต้องเปิดเผย ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

1) ความสมบูรณ์ของข้อมูล (Complete): ข้อมูลสาธารณะทั้งหมดต้องเปิดเผยต่อสาธารณชนให้รับรู้รับทราบ

2) ข้อมูลพื้นฐาน(Primary): ต้องเปิดเผยข้อมูลขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่ข้อมูลซึ่งผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อมูลหรือการทำให้เข้าใจผิด

3) เวลา (Timely): ต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้ เพื่อรักษาคุณค่าของข้อมูล เพราะหาก ล่าช้าเกินไปอาจไม่ทันการณ์ เช่น ข้อมูลก่อนการประมูล หรือข้อมูลก่อนเริ่มโครงการภาครัฐ เป็นต้น

4) การเข้าถึงข้อมูล (Accessible): ต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างกว้างขวางที่สุดให้แก่ประชาชนได้ทราบ และสะดวก รวดเร็ว

5) การประมวลผล (Machine Processable): ต้องเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปวิเคราะห์ประมวลผลในเชิงอิเล็กทรอนิกส์ได้

6) การไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discriminatory): เปิดเผยข้อมูลให้กับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ

7) การไม่ได้กรรมสิทธิ์ในข้อมูล (Non-Proprietary): ข้อมูลที่เปิดเผยต้องอยู่ในรูปแบบที่ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความเป็นเจ้าของหรือควบคุมได้แต่เพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว

8) License-Free: ข้อมูลต้องไม่มีข้อห้ามในเรื่องสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า หรือข้อจำกัดในเชิงการค้า แต่อาจมีการผ่อนผันได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า หรือความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง¹⁵

ดังนั้น หากในอนาคตภาครัฐของประเทศไทยมีความพร้อมด้านการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับงบประมาณของชาติให้กับสาธารณชนได้รับรู้คงนำมาซึ่งสังคมไทยในยุคเสรีนิยมที่ทำให้เกิดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลากหลายที่พร้อมให้ความสนใจต่อการนำข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณชาติมาจำแนกแยกแยะเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าในแต่ละจังหวัด หรือในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแต่ละกระทรวง กรม ได้รับเงินงบประมาณเท่าไร มากน้อยแค่ไหน มีการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใด โดยหากมีการเปิดเผยการใช้งบประมาณของปีที่ผ่านมาให้ประชาชนได้รับรู้ในประเด็นเกี่ยวกับว่าใครหรือบริษัทใดเป็นผู้ประมูลได้งานในโครงการไหนไปบ้าง ด้วยราคาเท่าไร หรือใช้งบประมาณไปทำอะไรแล้วบ้าง ยิ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่สร้างความสนใจหรือความตื่นตัวต่อการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของชาติได้ นั่นหมายถึงมีการวิเคราะห์หาความคุ้มค่าในการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐได้มากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ควรให้มีการเปิดเผยหนี้สินและทรัพย์สินของข้าราชการตั้งแต่ระดับรองอธิบดีขึ้นไปของทุกกระทรวง ทั้งนี้เพื่อเป็นอีกหนึ่งมาตรการของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการ¹⁶

นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ในยุคปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการทำงานขององค์กร ทั้งนี้ พบว่า ก่อนศตวรรษที่ 21 สังคมโลกเป็นสังคมที่การควบคุมขึ้นตรงกับอำนาจทางกายภาพ เช่น การใช้กำลัง หรืออาวุธ แต่ในศตวรรษที่ 21 หรือยุคปัจจุบัน พบว่าอำนาจการควบคุมสังคมต้องอาศัยการสื่อสาร (เรื่องศักดิ์ 2006) หรือปัจจุบันเรียกว่ายุคของข้อมูลข่าวสาร (Information) ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวมีความสำคัญต่อประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะการสื่อสารในรูปแบบการประชาสัมพันธ์กลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างมากในองค์กรต่าง ๆ ในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นการเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างสัมพันธ์และความเข้าใจต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรจึงเป็นเรื่องที่นักประชาสัมพันธ์จะต้องตื่นตัว และแสวงหานวัตกรรมการสื่อสารสมัยใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากพิจารณาคำว่า “การประชาสัมพันธ์เชิงรุก” แล้วนั้นอาจมีข้อสงสัยว่าทำไมต้องเป็นเชิงรุก การประชาสัมพันธ์โดยปกติไม่เพียงพอหรือว่าอย่างไร นั้นเป็นเพราะว่าปัจจุบันข้อมูลข่าวสารในสังคมมีมากมาย การจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกดีกับองค์กรจำเป็นจะต้องมีการวางแผนการสื่อสารที่มองไปข้างหน้า กล่าวคือไม่รอให้สงสัย ไม่รอให้หวาดระแวง ไม่รอให้คนวิ่งมาถามหรือแม้แต่ไม่รอให้เข้าใจไปเอง แต่การประชาสัมพันธ์เชิงรุกจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ (complete) ในความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นก่อนใคร สาเหตุที่ต้องเป็นแบบนี้ก็เพราะว่าความต้องการหรือความคาดหวังที่ไม่สิ้นสุดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและของทุกคนในองค์กร

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

เทคนิคในการประชาสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ต้องเข้าใจก่อนว่าการประชาสัมพันธ์ คือ การนำข้อมูลข่าวสารจากองค์กรไปสู่บุคคล จากบุคคลออกไปสู่สังคมภายนอก จนกระทั่งออกไปสู่ภายนอกประเทศ หรือระดับโลก

ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จะต้องมีการพัฒนาเทคนิคการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีให้เกิดขึ้นมากที่สุด อาทิเช่น ความต้องการที่จะเห็นองค์กรดังกล่าวมีภาพลักษณ์ หรือภาพพจน์ในทางบวก ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ที่ดีจึงควรเริ่มจาก

1) องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสาร เพื่อสร้างให้บุคคลภายนอกได้รู้จักองค์กรมากขึ้น พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในองค์กรมีจิตสำนึกเดียวกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ในภาพรวมขององค์กรร่วมกัน

2) องค์กรต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็วและเลือกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ (NEWS MEDIA) ได้อย่างเหมาะสมโดยให้ความสำคัญของการรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร

3) องค์กรต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อบ่งบอกถึงการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างจริงจังจะพยายามทำตัวเป็นพลเมืองที่ดี (good corporate citizen) โดยการเข้าไปให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญหรือสนใจ

4) องค์กรต้องมีการประชาสัมพันธ์โดยอาศัยการบริหารจัดการความรู้เพื่อสร้างแนวคิดและการประยุกต์ใช้เครื่องมือให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤตให้กับทุกคนในองค์กร โดยเฉพาะผู้มีส่วนรับผิดชอบงานด้านประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องจัดทำ KM หรือการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้องค์กรโดยที่แต่ละหน่วยงานต่างใช้กระบวนการ KM เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างแนวทางการทำงานที่ทำให้เกิดความต่อเนื่องร่วมมือร่วมใจ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการองค์กรแห่งอนาคตที่สมบูรณ์แบบส่งผลต่องานประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การยกระดับค่าคะแนน CPI นี้ จึงจำเป็นต้อง สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักธุรกิจที่ประกอบกิจการอยู่ในประเทศไทย ซึ่งการจัดให้มีฐานข้อมูลของภาครัฐที่ดี และสามารถสื่อสารให้กับนักธุรกิจต่างชาติ ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนของนักธุรกิจที่เกิดจากการให้บริการภาครัฐ หรือการเรียกรับสินบนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และพยายามที่จะแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพื่อแสดงความตั้งใจจริงของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวด้วย¹⁷

¹⁷ ข่าวออนไลน์ RTY9, ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ตอนที่ 8 แหล่งข้อมูล WEF, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/prg/2590049> [17 กรกฎาคม 2560].

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้มีการศึกษาและทบทวนงานวรรณกรรมจากผลงานวิจัยของ นางจาวรวรรณ สุขุมาลพงษ์ เรื่อง “แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย (The Trend of Corruption in Thailand)” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ แนวโน้ม สถานการณ์ มาตรการ และกลไกการต่อต้านปัญหาทุจริตคอร์รัปชันตามนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อรัฐบาล เพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย รวมถึงแนวทางความร่วมมือของภาคประชาชน สื่อมวลชนในการสื่อสารให้โลกได้รับรู้ถึงความจำเป็นในการรับมือกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งมุ่งศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้พื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันจากสถานการณ์การคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในต่างประเทศและในประเทศไทย โดยการอธิบายยกตัวอย่าง และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตตามการประกาศ ค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างยั่งยืนต่อไป โดยภาพรวมพบว่าการขจัดปัญหาคอร์รัปชันให้หมดไปจากสังคมไทยได้นั้น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น แนวทางหรือมาตรการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน การป้องกันคอร์รัปชันในสังคมไทย นอกเหนือจากการใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย ในการปราบปรามแล้ว การกำหนดกลไกการขับเคลื่อนมาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ก็มีส่วนสำคัญ โดยการให้ทุกภาคส่วนร่วมกันศึกษาเรียนรู้และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและช่วยกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ทางด้านธุรกิจสมัยใหม่ที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนเพื่อให้รู้เท่าทันนักการเมืองในปัจจุบันได้

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

1). การดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ท. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในเชิงรุก โดยมุ่งเน้นการใช้หลักธรรมาภิบาลให้กับหน่วยงานภาครัฐและการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของรัฐบาล จะเป็นกลไกหนึ่งที่จะสามารถส่งเสริมการขับเคลื่อนกลไกภาครัฐในการต่อต้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยให้ดีขึ้น

2). การส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ตาม หลักธรรมาภิบาล จะสามารถลดโอกาสและช่องว่างมิให้ให้เจ้าหน้าที่รัฐทุจริตหรือประพฤตินิชอบ อันจะส่งผลดีในระยะยาว ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่างชาติ และสร้างภาพลักษณ์สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

บทที่ 3 ผลการศึกษา

“แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน: ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์” ฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์จากค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย (CPI) และเปรียบเทียบข้อมูลมาตรการหรือกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อมาพัฒนาและประยุกต์ปรับใช้กับบริบทของ ประเทศไทย (Benchmarking) ดังนี้

ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการศึกษาในรูปแบบเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบสภาพปัญหา มาตรการหรือกลไกการแก้ไขปัญหของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละเรื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้รายงาน การศึกษานี้สามารถนำไปปรับใช้กับสภาพสังคมภายใต้บริบทของประเทศไทยต่อไป ดังนี้

1) ประเทศที่ทำการศึกษา กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย และ ประเทศฟิลิปปินส์

2) การเลือกประเทศกลุ่มตัวอย่าง เลือกประเทศที่จะศึกษาแบบเจาะจง เนื่องจากประเทศ อินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียเช่นเดียวกับประเทศไทย นอกจากนี้ ประเทศ อินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ มีผลของค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ในปี พ.ศ. 2558 ต่ำกว่า ประเทศไทย แต่พอมานในปี พ.ศ. 2559 กลับมีคะแนนค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันดีกว่าประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาหาข้อมูลว่าประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ มีวิธีการ มีแนวคิด วิธีการแก้ไขปัญหา หรือการจัดการในการป้องกันการทุจริตเป็นเช่นไร จึงสามารถปรับปรุงแก้ไข คะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ให้แข่งขันประเทศไทยขึ้นมาได้

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี เนื้อหา เอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ งานวิจัย บทความ วารสารวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา และศึกษาเปรียบเทียบ

4) การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดทำการสรุป จากนั้นทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา และศึกษาเปรียบเทียบ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเพื่อยกระดับ ค่าดัชนีชี้วัด ภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน: ประเทศอินโดนีเซียและประเทศ ฟิลิปปินส์ เป็นการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องของการแก้ไขปัญหา การทุจริตให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษามีความสนใจในการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2559 ที่จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 การจัดอันดับโดยการประมวลผลจากคะแนนของผลสำรวจความคิดเห็นที่ได้รับความเชื่อถือที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยมีจำนวน 8 แหล่งการประเมิน ประกอบด้วย

1) Bertelsmann Foundation Transformation Index (BFTI) เป็นดัชนีการปฏิรูปของมูลนิธิเบอร์เทลสมันน์ มีข้อคำถามที่เน้นเรื่องการลงโทษทางกฎหมายต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจหรือตำแหน่งในทางที่ผิด ความสำเร็จของภาครัฐในการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชันและมีกลไกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระบบ

2) IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) เป็นการรายงานอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันเพื่อการพัฒนาผู้บริหารสากล มีการสำรวจที่เกี่ยวข้องในเรื่องการตัดสินใจและการทุจริตว่ามีอยู่หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

3) Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) เป็นการรายงานความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยมีการสำรวจจัดอันดับความเสี่ยงระดับประเทศ ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเงิน ทั้งนี้การคอร์รัปชันเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงด้านการเมือง มุ่งเน้นการประเมินคอร์รัปชันในระบบการเมือง โดยเฉพาะรูปแบบการทุจริตที่นักธุรกิจมีประสบการณ์ตรงและพบมากที่สุดคือการเรียกรับสินบน การเรียกรับผลประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า/ส่งออก/การอนุมัติ/อนุญาต การประเมินภาษี รวมถึงระบบอุปถัมภ์และระบบเครือข่าย และภาคการเมืองกับภาคธุรกิจมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

4) World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF EOS) เป็นการรวบรวมผลสำรวจความเห็นผู้บริหารจากเว็ลด์ อีโคโนมิคส์ ฟอรัม โดยมีการสำรวจในประเด็นว่าภาคธุรกิจต้องจ่ายสินบนในกระบวนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

5) World Justice Project Rule of Law Index (WJP) เป็นดัชนีเปรียบเทียบ หลักนิติรัฐของเว็ลด์ จัสติส โปรเจกต์ เป็นการสำรวจที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอำนาจของรัฐให้อยู่ ในกรอบเว้นจากการทุจริต การบริหารงานของรัฐที่เปิดเผยมองเห็นได้ชัดทุกแง่มุม โดยตั้งอยู่บน หลักสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การจัดระเบียบกฎหมายข้อบังคับให้ชัดเจน และการรักษา ความปลอดภัย การบังคับใช้กฎหมายอย่างยุติธรรมทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

6) Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) เป็นการประเมินความเสี่ยงรายประเทศของอีโคโนมิสต์ อินเทลลิเจนซ์ ยูนิท เกี่ยวกับความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ

7) Global Insight Country Risk Ratings (GI) เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงรายประเทศของโกลบอล อินไซด์ เกี่ยวกับการดำเนินการทางธุรกิจว่าเกี่ยวข้องกับการทุจริตมากน้อยเพียงใด

8) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC) เป็นการรายงานความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมืองประจำปี ของเอเชีย อินเทลลิเจนซ์ เกี่ยวกับระดับการรับรู้ว่าการทุจริตเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมากน้อยเพียงใด

แต่ในปีพ.ศ. 2559 องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้เพิ่มแหล่งการประเมินสำหรับประเทศไทยจาก 8 แหล่งประเมินเป็น 9 แหล่ง ซึ่งแหล่งการประเมินที่เพิ่มขึ้น คือ

9) Varieties of Democracy (VDEM) เป็นการวัดความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหมวดที่วัดการคอร์รัปชันในฝ่ายนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ในการวัดจะมีข้อคำถามที่ใช้ถาม เช่น มีการคอร์รัปชันในระบบนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ มากน้อยเพียงใด

ผู้ศึกษาจะขอแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์จากค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย (CPI) และส่วนที่สองจะเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลมาตรการหรือกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย อินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อมาพัฒนาและประยุกต์ปรับใช้กับบริบทของ ประเทศไทย (Benchmarking)

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์จากค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย (CPI)

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน
ที่มา: <http://www.thaitobacco.or.th/th/wp-content/uploads/2017/02/49490.jpg>

ในการให้ค่าคะแนน CPI ปี 2016 นี้ องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ให้คะแนนและจัดอันดับประเทศไทย โดยพิจารณาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่งข้อมูล (ปี 2015 ใช้เพียง 8 แหล่งข้อมูล) โดยใน 8 แหล่งข้อมูลข้างต้น ไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้น 3 แหล่งข้อมูล คะแนนเท่าเดิม 1 แหล่งข้อมูล และคะแนนลดลง 4 แหล่งข้อมูล ขณะที่แหล่งข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ในปีนี้มี 1 แหล่งข้อมูล วัตถุประสงค์เกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย ทั้งนี้ สามารถสรุปแต่ละแหล่งข้อมูลได้ ดังนี้¹⁸

3.1.1 แหล่งข้อมูลในประเทศไทย ได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน

มี 3 แหล่งข้อมูล คือ

3.1.1.1 World Justice Project (WJP): Rule of Law Index ได้คะแนน 37 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 11 คะแนน โดย WJP ประเมินค่าความโปร่งใสโดยใช้หลักนิติรัฐ ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ (1) หน่วยงานของรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและถูกตรวจสอบได้ (2) กฎหมายต้องเปิดเผย ชัดเจน มั่นคง ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน (3) กระบวนการทางกฎหมายมีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ (4) การตัดสินใจคดีต้องมีความเป็นธรรม มีจริยธรรม มีความเป็นกลาง ทั้งนี้ WJP มีการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม-กันยายน 2016

การที่ได้คะแนนสูงขึ้น น่าจะมีองค์ประกอบที่ช่วยเสริม ได้แก่ การมีประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 55/2559 ลงวันที่ 12 กันยายน 2559 เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับคดีบางประเภทที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งมีเนื้อหาโดยรวมคือให้ยกเลิกการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารแล้วย้ายไปอยู่ในศาลยุติธรรมปกติ จุดยืนของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ในการดำเนินการตามโรดแมป (Road Map) เพื่อเดินทางสู่การเลือกตั้งและความเป็นประชาธิปไตย การมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มีผลบังคับใช้ ซึ่งจะช่วยในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยได้รับการเลื่อนชั้นในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report) ของสหรัฐอเมริกา จาก “เทียร์ 3” คือ ประเทศที่ไม่มีความก้าวหน้า และความพยายามที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ ขึ้นไปอยู่ใน “เทียร์ 2” คือ บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง กระทรวงยุติธรรมได้แถลงผลการรายงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) ซึ่งเป็นกลไกภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) รอบที่ 2 ต่อที่ประชุมคณะทำงาน UPR สมัยที่ 25 ซึ่งในภาพรวมประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะจากประเทศสมาชิกจำนวน 249 ข้อ พร้อมตอบรับทันที จำนวน 181 ข้อ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะที่เหลืออีก 68 ข้อ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

3.1.1.2 International Institute Management Development (IMD): World Competitiveness Yearbook ได้ 44 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 6 คะแนน โดย IMD นำข้อมูลสถิติ ทุติยภูมิ และผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูง ไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ (1) .สมรรถนะทางเศรษฐกิจ

¹⁸ ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี 2559 คะแนนไทยร่วงจาก 38 เป็น 35 อันดับตกจาก 76 เป็น 101 จาก 176 ประเทศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.thaitobacco.or.th/th/2017/02/0011981.html> [21 กรกฎาคม 2560].

(2).ประสิทธิภาพของภาครัฐ (3). ประสิทธิภาพ ของภาคธุรกิจ (4).โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ IMD จะสำรวจข้อมูลประมาณเดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี

การที่ได้คะแนนสูงขึ้น น่าจะมีองค์ประกอบที่ช่วยเสริม ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 มีการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตอย่างจริงจัง รวมทั้งมีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้มีความทันสมัยและเป็นสากล มีมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐดำเนินการเพื่อส่งเสริมด้านการลงทุน รวมถึงความคล่องตัวในแต่ละนโยบาย มีการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลในด้านดีต่อประชาชน เช่น พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558

3.1.1.3 International Country Risk Guide (ICRG): Political Risk services ได้ 32 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1 คะแนน โดย ICRG เป็นองค์กรแสวงหากำไร ให้บริการวิเคราะห์วิจัยและจัดอันดับสถานะความเสี่ยงระดับประเทศ ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเงิน ซึ่งองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ใช้ข้อมูลรายงานความเสี่ยงด้านการเมือง มาประกอบการพิจารณาให้ค่าคะแนน ทั้งนี้ การทุจริตเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงด้านการเมือง ICRG มุ่งประเมินการทุจริตในระบบการเมือง โดยเฉพาะรูปแบบทุจริตที่นักธุรกิจมีประสบการณ์ตรงและพบมากที่สุด นั่นคือการเรียกรับสินบน การเรียกรับเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า/ส่งออก การประเมินภาษี รวมถึงระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางธุรกิจกับการเมือง ทั้งนี้ ICRG มีการประเมินและเผยแพร่ผลทุก 1 ปี ครั้งล่าสุดประเมินช่วงเดือนสิงหาคม 2015-สิงหาคม 2016

การที่ได้คะแนนสูงขึ้น น่าจะมีองค์ประกอบที่ช่วยเสริม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเห็นความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริต สถานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับเรื่องระบบอุปถัมภ์ โดยมีการศึกษาเรื่อง “การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทย ให้เป็นรูปธรรม” ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการรับรู้ต่อกลุ่มตัวอย่างในทางที่ดี การออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ของสำนักงาน ป.ป.ช. มาตรา 123/5 ซึ่งทำให้ภาคเอกชนเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเองจริงจังในเรื่องการรับสินบน และมีการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว การดำเนินการตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 100 มาตรา 103 ได้ผล สังคมได้ตระหนักรู้เรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น

3.1.2 แหล่งข้อมูลในประเทศไทย ได้คะแนนเท่ากับปีก่อน

มี 1 แหล่งข้อมูล คือ Bertelsmann Foundation Transformation Index (BF-BTI) ได้ 40 คะแนน เท่าปีก่อน โดย BF-BTI ใช้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี และดูความเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านการจัดการของรัฐบาล ทั้งนี้ BF-BTI จะมีการเผยแพร่ผลทุก 2 ปี และข้อมูลที่เผยแพร่ครั้งล่าสุด คือ 1 กุมภาพันธ์ 2013 ถึง 31 มกราคม 2015 น่าจะใช้ข้อมูลเดิม

3.1.3 แหล่งข้อมูลในประเทศไทย ได้คะแนนลดลงกว่าปีก่อน

มี 4 แหล่งข้อมูล คือ

3.1.3.1 Global Insight Country Risk Rating (GI) ได้ 22 คะแนนลดลงจากปีที่ผ่านมา 20 คะแนน โดย GI ประเมินปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจที่ต้องเกี่ยวกับการทุจริต

การแทรกแซงของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินธุรกิจ การให้สินบนและสิ่งตอบแทนสำหรับพิจารณา สัญญา และขอใบอนุญาต¹⁹

ทั้งนี้ TI ได้เปลี่ยนแปลงการใช้ข้อมูลในการประเมินจากเดิมที่ใช้ข้อมูลของ IHS Global Insight แต่ในปีนี้ใช้ข้อมูลของธนาคารโลก (World Governance Indicators: WGI) แทน ซึ่งอาจจะทำให้ค่าคะแนนเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยนักลงทุน นักธุรกิจ และผู้ทำสัญญากับภาครัฐ อาจมองว่าการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ยังมีอุปสรรคการแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินธุรกิจ การให้สินบนและสิ่งตอบแทนสำหรับการพิจารณาสัญญาและการขอใบอนุญาตต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ภาคธุรกิจมีการรับรู้ในเชิงลบ

3.1.3.2 World Economic Forum (WEF): Executive Opinion Survey ได้ 37 คะแนน ลดลงจากปีก่อน 6 คะแนน โดย WEF สํารวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ 5 ด้าน คือ (1) การคอร์รัปชัน (2) ความไม่มั่นคงของรัฐบาล/ปฏิวัติ (3) ความไม่แน่นอนด้านนโยบาย (4) ระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ (5) โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอว่าแต่ละปัจจัยเป็นอุปสรรคเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้ WEF จะสำรวจข้อมูลช่วงประมาณเดือนมกราคม-มิถุนายนของทุกปี

การที่ค่าคะแนนลดลง น่าจะเป็นผลมาจากข่าวสารการทุจริต การรับ-จ่ายสินบนที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข่าวดังกล่าวมีผลต่อนักลงทุนต่างชาติอย่างมาก

3.1.3.3 Economist intelligence Unit (EIU): Country Risk Rating ได้ 37 คะแนน ลดลงจากปีก่อน 1 คะแนน โดย EIU วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ/ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุติธรรมตรวจสอบผู้บริหาร/ผู้ใช้อำนาจ ธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ EIU มีการสำรวจ เก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน 2016

การที่ค่าคะแนนลดลง น่าจะเป็นผลมาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวให้ความสำคัญกับการแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงที่ไม่เป็นธรรม การใช้จ่ายงบประมาณ ความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบความโปร่งใส ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวส่งผลต่อความเชื่อมั่นจากต่างประเทศ

3.1.3.4 Political and Economic Risk Consultancy (PERC) ได้ 38 คะแนน ลดลงจากปีก่อน 4 คะแนน โดย PERC สํารวจนักธุรกิจในท้องถิ่นและนักธุรกิจชาวต่างชาติในแต่ละประเทศ เพื่อให้คะแนนเกี่ยวกับระดับปัญหาการทุจริตในประเทศที่เข้าไปทำงานหรือประกอบธุรกิจว่าลดลง เพิ่มขึ้น หรือเท่าเดิม เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ PERC สํารวจข้อมูลช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2016 และตีพิมพ์วารสารในเดือนมีนาคม 2016

การที่ค่าคะแนนลดลง น่าจะเป็นผลมาจากมุมมองการรับรู้ของ ผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนว่า การทุจริตยังมีอยู่อย่างแพร่หลายในหน่วยงานของรัฐ และองค์กร ภาคประชาสังคมยังติดตามและตรวจสอบการทุจริตได้ไม่ดีเท่าที่ควร การมีข่าวต่าง ๆ เกี่ยวกับการทุจริตที่

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

เปิดเผยออกมาไม่ได้เป็นปัญหามากนัก เพราะปัญหาที่แท้จริงอยู่ที่กระบวนการในการจัดการกับสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้น เนื่องจากบุคคลที่กระทำการทุจริต ส่วนใหญ่กลับ ไม่ถูกลงโทษ สะท้อนถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศ การให้สินบนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างแพร่หลาย และคนในประเทศยังมีทัศนคติต่อการให้สินบนว่าเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้

สำหรับแหล่งแหล่งข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ในปีนี้เป็นปีแรก 1 แหล่งข้อมูล คือ Varieties of Democracy Project หรือ V-DEM เป็นการวัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การเลือกตั้ง เสรีภาพ เปิดให้มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ความเห็นพ้องต้องกันของทุกฝ่าย นอกจากนี้ ยังดูพฤติกรรมกรรมการทุจริตในระบบการเมืองในระดับฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการด้วย และในอาเซียนมีการวัดเพียง 4 ประเทศคือ เมียนมาร์ ได้ 50 คะแนน ฟิลิปปินส์ 36 คะแนน ไทย 24 คะแนน และกัมพูชา 17 คะแนน²⁰

จะเห็นได้ว่า คะแนนตัวชี้วัดมีทั้งดีขึ้นและแย่ลง แต่โดยรวมแล้วคะแนนของประเทศไทยปีนี้ ลดลงมาเพียง 3 คะแนนเท่านั้น คือ จาก 38 คะแนน เหลือ 35 คะแนน แต่เนื่องจากมีหลายประเทศที่มีคะแนนเกาะกลุ่มอยู่ในช่วงเดียวกัน จึงทำให้อันดับของประเทศตกลงจากเดิม หลายอันดับ ประกอบกับเมื่อปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเพิ่มแหล่งข้อมูลที่ใช้วัดอีก 1 แหล่ง คือ Varieties of Democracy (V-DEM) เป็นการวัดความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหมวดที่วัดการทุจริต ในฝ่ายนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ซึ่งเป็นตัววัดให้ค่าคะแนนของประเทศไทยลดลง

เมื่อมองย้อนกลับมาดูอันดับประเทศไทยก่อนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามา ปฏิวัติ ภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย เคยตกไปอยู่อันดับที่ 102 ในปี พ.ศ. 2556 (2013) ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 (2014) อันดับดีขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 85 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2558 (2015) ขยับขึ้นอยู่ที่อันดับ 76 แต่ปี พ.ศ. 2559 (2016) กลับตกไปอยู่ที่ อันดับ 101 การที่อันดับของประเทศไทยตกลงไป เยอะในปีนี้ เพราะมีหลายประเทศเกาะกลุ่มคะแนนอยู่ในช่วงเดียวกัน สถานะประเทศไทยปีนี้ก็ เช่นเดียวกัน ประเทศที่มีคะแนนดีกว่าประเทศไทยเกาะกลุ่มกันเยอะ ประเทศไทยเลยตกลงไปอยู่อันดับที่ 101 รัฐบาลจึงต้องเร่งสร้างความโปร่งใสให้มากขึ้น โดยเฉพาะ โครงการประมวลที่ยังไม่ค่อย โปร่งใส ปีหน้าอันดับของประเทศไทยอาจจะกระเตื้องกลับขึ้นมาได้ ซึ่งปัจจุบัน รัฐบาลเองก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ยังคงเดินหน้าแก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนที่มีอยู่ และพยายามพัฒนาทุกหนทางในการขจัดปัญหาการทุจริต เพื่อสร้างความโปร่งใสให้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดี หากการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ แม้จะมีการดำเนินการไปมากก็ตาม แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และขาดการสร้างเสริมธรรมาภิบาล ในภาครัฐ ก็อาจจะทำให้เกิดประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ในส่วนของผู้ศึกษามีความสนใจในการที่จะศึกษาวิเคราะห์ของแหล่งข้อมูล WEF World Economic Forum (WEF) หรือ “สภาเศรษฐกิจโลก” ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1971 โดยนายเคลาส์ มาร์ติน ชวบ (Klaus Martin Schwab) มีสำนักงานใหญ่ในกรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ WEF เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร โดยจะมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างประเทศของผู้นำภาครัฐและเอกชน

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

ทั้งทางด้านการเมือง ภาคธุรกิจ และภาคสังคม เพื่อร่วมกันพิจารณาประเด็นการพัฒนาของโลกภูมิภาค และภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีการจัดประชุม ทุกปีที่เมืองดาวอส (Davos) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์²¹

ในแต่ละปี WEF หรือ “สภาเศรษฐกิจโลก” ได้เผยแพร่รายงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ในหัวข้อต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น รายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Report) รายงานการพัฒนาและการเจริญเติบโต (The Inclusive Growth and Development Report) รายงานการรายงานความเสี่ยง-รายงานช่องว่างทางเพศ (Global Risk Report, Global Gender Gap Report) เป็นต้น แต่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) เลือกที่จะนำรายงานวิจัยของสภาเศรษฐกิจโลกที่ชื่อว่า “รายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Report: GCR)” มาเพื่อใช้ในการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ซึ่งมีความน่าสนใจมาก

รายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Report: GCR) นำเสนอการวัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันผ่านตัวชี้วัดที่เรียกว่า Global Competitiveness Index (GCI) ซึ่ง GCI ได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั่วโลก เนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันของแต่ละประเทศได้ นอกจากนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงจุดแข็ง-จุดอ่อนของแต่ละประเทศซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทิศทางของนโยบายในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อยกระดับ ความสามารถในการแข่งขันได้

การจัดทำรายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ผ่าน “แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร” (Executive Opinion Survey: EOS) ซึ่งถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักธุรกิจต่างประเทศ และนักธุรกิจภายในประเทศว่า การประกอบธุรกิจในประเทศเหล่านั้น มีความสะดวก ระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ หลังจากนั้น แบบสอบถามจะถูกนำไปวิเคราะห์ เพื่อจัดทำดัชนีความสามารถทางการแข่งขัน (GCI) ของแต่ละประเทศและรวบรวมไว้ในรายงานการวัดอันดับ ความสามารถในการแข่งขัน (GCR)

สำหรับคำถามเกี่ยวกับประเด็นการทุจริตในแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร ที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำคำตอบที่ได้จากหัวข้อเหล่านี้มาเพื่อคิดคำนวณค่าคะแนน CPI มีดังนี้

1) หัวข้อ Irregular payment and bribes ถามว่า “ในประเทศของคุณ เป็นเรื่องปกติเพียงใดที่บริษัท จ่ายเงินพิเศษโดยไม่มีเอกสารอ้างอิง หรือจ่ายสินบนที่เชื่อมโยงกับเรื่องต่อไปนี้ คือ (1) การนำเข้า-ส่งออก (2) สาธารณูปโภค เช่น โทรศัพท์และไฟฟ้า (3) การชำระภาษี (4) การทำสัญญาและการออกใบอนุญาต และ (5) ได้รับการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์จากกระบวนการยุติธรรม”

2) หัวข้อ Diversion of public funds ถามว่า “ในประเทศของคุณ การจ่ายโอนเงินทุนของรัฐไปยังบริษัท บุคคลธรรมดาหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผลมาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น เป็นเรื่องปกติเพียงใด”

²¹ ผู้จัดการออนไลน์, ดัชนีคอร์รัปชัน CPI ปี 59 ไทยจวบ! ตกไปอยู่ที่ 101 จากเดิมที่ 76, [ออนไลน์], 25 มกราคม 2560, แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9600000008278> [21 กรกฎาคม 2560].

3) หัวข้อ Public trust in politicians ถามว่า “ในประเทศของคุณ คุณจะประเมินจริยธรรมของบริษัท (จริยธรรมในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง และธุรกิจอื่น ๆ) อย่างไร”

ในการศึกษาดัชนีการรับรู้การทุจริตสำหรับแหล่งข้อมูลนี้ พบว่า มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย คือ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครือข่ายพันธมิตรเป็นผู้ทำหน้าที่จัดเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร (EOS)

แนวทางการยกระดับค่าคะแนน WEF กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามของแหล่งข้อมูลนี้ คือ นักธุรกิจหรือนักลงทุนทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศซึ่งประกอบธุรกิจในประเทศไทย ดังนั้น การยกระดับค่าคะแนน CPI ของแหล่งข้อมูลนี้จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักธุรกิจที่ประกอบกิจการอยู่ในประเทศไทย ซึ่งการจัดให้มีฐานข้อมูลของภาครัฐที่ดี และสามารถสื่อสารให้แก่ นักธุรกิจต่างชาติ ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนของนักธุรกิจที่เกิดจากการให้บริการภาครัฐหรือการเรียกรับสินบนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคือ ข้อร้องเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพื่อแสดงความตั้งใจจริงของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวด้วย

3.2 เปรียบเทียบข้อมูลมาตรการหรือกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศอาเซียนอื่น ๆ เพื่อมาพัฒนาและประยุกต์ปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย (Benchmarking)

ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหา มาตรการหรือกลไกการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของแต่ละเรื่องเพื่อนำมาปรับใช้ภายใต้บริบทของประเทศไทย ดังนี้

3.2.1. ประเทศอินโดนีเซีย

3.2.1.1 ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

ประเทศอินโดนีเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีปัญหาการคอร์รัปชันเรื้อรังมาช้านาน มีการสร้างวัฒนธรรมการคอร์รัปชันในหมู่ทหารและนักการเมือง จนทำให้นักลงทุนต่างชาติที่ต้องการเข้าไปลงทุน ในอินโดนีเซียต้องเตรียมบวกค่าต้นทุนใต้โต๊ะเวลาติดต่อทำธุรกิจในเกาะชวา แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ แต่รัฐบาลที่เข้ามาใหม่ก็ดูเหมือนว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาการคอร์รัปชัน ในประเทศที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาอย่างประเทศอินโดนีเซียได้ ถึงแม้ประเทศอินโดนีเซียจะมีการจัดตั้ง “องค์การปราบปรามการคอร์รัปชัน” หรือ Corruption Eradication Commission หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า KPK แต่ก็ดูเหมือนว่า ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการทุจริตได้ เนื่องจากนักการเมืองบางกลุ่มยังคงปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง และแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในตำแหน่งหน้าที่ได้เข้าไปแทรกแซงการทำงานขององค์กรดังกล่าว

ทั้งประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศอินโดนีเซียจึงเป็นตัวอย่างที่ดีที่สะท้อนปัญหาการฉ้อฉลอำนาจ หรือ Power Corrupt ของเหล่าผู้นำประเทศ²²

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อประชาคมโลก ในแง่ของปัญหาการทุจริต ทั้งนี้ ก็ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยความมีธรรมาภิบาล (Good Governance) นอกจากนี้ ประเทศอินโดนีเซียยังได้ลงนามให้สัตยาบันเพื่อรับรองการปฏิบัติ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption 2003: UNCAC) เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสำหรับการสร้าง ความร่วมมือในการต่อต้านและปราบปรามการทุจริต เมื่อพิจารณาปัญหาการทุจริตของ ประเทศอินโดนีเซียก็ยิ่งถือว่าอยู่ในขั้นวิกฤตจึงต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างของประเทศทั้งระบบเพื่อ แก้ปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันประเทศอินโดนีเซียมีคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างมีทิศทาง ดังนั้น ควรนำบทเรียนของ ประเทศอินโดนีเซียมาเรียนรู้และมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดแนวทางแก้ไขปัญหาการทุจริตของ ประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการแก้ปัญหาทุจริตของไทย

3.2.1.2 องค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตของอินโดนีเซีย

ปี พ.ศ. 2513 ประเทศอินโดนีเซียได้ก่อตั้งองค์กรป้องกันและปราบปราม การทุจริตขึ้นโดยประธานาธิบดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการตรากฎหมายการจัดการทุจริต (Law Regarding the Eradication of Criminal Acts of Corruption) ซึ่งเป็นกฎหมายให้อำนาจตำรวจ และอัยการในการปราบปรามคดีทุจริต จากนั้นในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการตรากฎหมายคณะกรรมการ การจัดการทุจริต (Law on the Commission to Eradicate Criminal Act of Corruption) เพื่อจัดตั้งองค์กรที่มีชื่อว่า องค์กรด้านคอร์รัปชันอินโดนีเซีย หรือสำนักงาน ป.ป.ช. อินโดนีเซีย หรือ Corruption Eradication Commission (KPK)²³ สาระสำคัญการทำหน้าที่ของ KPK มีดังต่อไปนี้

- 1) ประสานกับองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายสำหรับการกำจัดการทุจริต
- 2) ดำเนินการสืบสวนสอบสวน การกล่าวโทษ และการฟ้องคดีทุจริต
- 3) ป้องกันการกระทำอันเป็นการทุจริต
- 4) ติดตามตรวจสอบสถานะความมีธรรมาภิบาลของรัฐ

นอกจากนี้ KPK ได้การกำหนดสายงาน จำนวน 4 สายงานเพื่อทำหน้าที่ แต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

สายงานที่ 1 การป้องกัน มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบความมั่งคั่งของ เจ้าหน้าที่รัฐ การให้ความรู้ด้านการป้องกันการทุจริตต่อสาธารณะ การวิจัยและพัฒนา ฯลฯ

สายงานที่ 2 การดำเนินการตามกฎหมาย มีภารกิจเกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวน การกล่าวโทษ และการฟ้องคดีทุจริต

²² สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ปัญหาการคอร์รัปชันของกลุ่มประเทศอาเซียน, บทความวิชาการ, [ออนไลน์], ธันวาคม 2559, แหล่งที่มา: <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-095.pdf> [21 กรกฎาคม 2560].

²³ สำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (ส.ก.ว.), ASEAN Watch: อินโดนีเซีย, [ออนไลน์], 16-31 พฤษภาคม 2560, แหล่งที่มา: <http://aseanwatch.org/2017/06/06/อินโดนีเซีย-16-31-พ-ค/>.

สายงานที่ 3 การจัดการข้อมูล มีภารกิจเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล การสนับสนุนเครือข่ายระหว่างคณะกรรมการจัดการทุจริตกับสถาบันต่าง ๆ

สายงานที่ 4 การตรวจสอบภายในและการรับเรื่องร้องเรียน

3.2.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ อินโดนีเซีย

กฎหมายที่สำคัญมี 2 ฉบับ คือ กฎหมายการจัดการทุจริต โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจและอัยการในการปราบปรามคดีทุจริต และยังเป็นการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษที่เชื่อมโยงกับประมวลกฎหมายอาญาที่มีบทลงโทษในเรื่องการทุจริตอยู่แล้ว ส่วนกฎหมายอีกฉบับ คือ พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งอินโดนีเซีย (Law on the Commission to Eradicate Criminal Act of Corruption) ซึ่งประกอบด้วย

1) กำหนดให้บุคคลที่ให้ของขวัญหรือสัญญาที่จะให้ของขวัญแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อจูงใจให้มีกระทำทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และมีโทษปรับเป็นเงินไม่เกิน 150 ล้านรูเปียห์

2) กำหนดให้การดำเนินคดีทุจริตในศาลยุติธรรมต้องอยู่ในลำดับความสำคัญก่อนคดีอื่น

3) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาสามารถเรียกรายการธุรกรรมทางการเงินจากธนาคารเพื่อประกอบการพิจารณาคดี

4) กำหนดให้มีการใช้อำนาจตามกฎหมายนี้ในการเปิด การตรวจสอบ หรือการยึดจดหมาย/พัสดุ รวมทั้งให้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับการติดต่อทางโทรคมนาคม หากมีข้อสงสัยว่า การติดต่อสื่อสารดังกล่าวนี้มีความเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับการทุจริต

5) คณะมนตรีการจัดการทุจริตมีอำนาจหน้าที่ในการดักฟังการสื่อสารและบันทึกการสนทนา การห้ามมิให้บุคคลเดินทางไปต่างประเทศ การเรียกข้อมูลทางการเงินจากสถาบันการเงิน การอายัดบัญชีเงินฝากในสถาบันการเงินของผู้ต้องหา จำเลย หรือฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสั่งให้บุคคลยุติการทำงานชั่วคราว การเรียกข้อมูลด้านความมั่งคั่งและด้านภาษีจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง การขอความช่วยเหลือจากตำรวจสากล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาการจับกุม การยึดทรัพย์สินในต่างประเทศ รวมทั้งการขอความร่วมมือจากตำรวจอินโดนีเซียในการจับกุม การยึดทรัพย์สินในคดีทุจริต

6) กำหนดให้มีศาลคดีทุจริตเพื่อดำเนินคดีที่เสนอมาจากคณะกรรมการจัดการทุจริต

นอกจากกฎหมายทั้ง 2 ฉบับในข้างต้นแล้ว อินโดนีเซียมีการตรากฎหมายขึ้นมาสับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอีกหลายฉบับ เช่น กฎหมายการคุ้มครองพยาน และเหยื่อเพื่อเป็นการคุ้มครองพยาน หรือกฎหมายที่ห้ามมิให้พนักงานอัยการไปมีกิจกรรมที่กระทบต่ออำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การเป็นพนักงานขององค์กรเอกชน เป็นต้น

นอกจากนี้ จะเห็นว่า ประเทศอินโดนีเซียประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับการทุจริต ทั้งที่เริ่มจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย คือ สังคมมีธรรมาภิบาลต่ำมาก ในช่วงปี

2538–2542 ผลการสำรวจว่าด้วยดัชนีชี้วัดความโปร่งใส ที่เรียกว่า Corruption Perception Index จัดให้อินโดนีเซียอยู่รั้งท้าย ในขณะที่ปัจจุบันก้าวกระโดดมาอยู่ที่อันดับ 88 จาก 161 ประเทศทั่วโลก มีพัฒนาการที่ดีอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นกรณีตัวอย่างที่นานาชาติให้ความสนใจ และถูกยกย่องอย่างกว้างขวาง จากนานาชาติ จนทำให้คณะกรรมการปราบปรามการทุจริตของอินโดนีเซียที่ชื่อ Komisi Pemberantasan Korupsi หรือ KPK ได้รางวัลแมกไซไซในปี 2556 นอกจากนั้น KPK ยังได้รับการโหวตจากประชาชนชาวอินโดนีเซียหลายปีติดต่อกันให้เป็นองค์กรสาธารณะที่น่าเชื่อถือศรัทธามากที่สุด พร้อมกับมีผลการทำงานที่ดีที่สุดด้วย

องค์กร KPK หรือ สำนักงาน ป.ป.ช.แห่งประเทศอินโดนีเซียเพิ่งก่อตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2546 โดยแรงผลักดันจากการกระบวนกรพัฒนาประชาธิปไตยและการเติบโตของ ภาคประชาสังคม ภายหลังการสิ้นสุดของระบอบเผด็จการทหารของ นายพลซูฮาร์โต ที่ปกครองประเทศยาวนานถึง 32 ปี และขึ้นชื่อว่าเป็นหนึ่งในระบอบที่มีการทุจริตมากที่สุดในเอเชีย โดยประธานาธิบดีซูฮาร์โต รวมศูนย์อำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้าหาตัวเอง และใช้อำนาจนี้แจกจ่ายผลประโยชน์ให้กับครอบครัว พวกพ้องนายพลในกองทัพ เพื่อนฝูงนักธุรกิจ และข้าราชการระดับสูงในเครือข่าย ทำให้ภายใต้อำนาจซูฮาร์โต อินโดนีเซียกลายเป็นสังคมปิดที่ขาดความโปร่งใส เต็มไปด้วยการใช้เส้นสายและระบบอุปถัมภ์ การละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ และการปิดกั้นสื่อ

เมื่อระบอบนี้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2541 จึงเกิดแรงผลักดันทั้งจากภายในและภายนอก ที่จะสร้างสังคมที่โปร่งใสปราศจากการผูกขาดอำนาจ ทั้งนี้ วาระทางสังคม 2 ประการได้ถูกผลักดันไปควบคู่กัน คือ การสร้างประชาธิปไตยและการขจัดคอร์รัปชัน ภารกิจของ KPK เมื่อเริ่มก่อตั้งนั้น มีแรงเสียดทานสูง เพราะต้องเผชิญกับมรดกตกทอดจากรบอบอุปถัมภ์แบบเผด็จการของซูฮาร์โต ที่ฝังรากลึกในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม บวกกับการเป็นองค์กรเกิดใหม่

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ามียุทธศาสตร์สำคัญ 5 ประการที่ทำให้ KPK ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง คือ (1) การออกแบบในเชิงสถาบันที่รอบคอบรัดกุม (2) ชีตความสามารถของบุคลากรและทรัพยากร (3) ความเป็นอิสระและเป็นกลาง (4) แรงสนับสนุนจากสื่อและประชาสังคม (5) บรรยากาศประชาธิปไตย

ในแง่การออกแบบ KPK ยึดตัวแบบของฮ่องกงที่ให้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ ปปช. อย่างกว้างขวาง คือ มีอำนาจในการป้องกัน สืบสวนสอบสวน และฟ้องร้องดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐ ได้ทุกองค์กรโดยตรง ยกเว้นบุคลากรกองทัพที่ KPK สืบสวนสอบสวนได้แต่ฟ้องร้องไม่ได้ เหตุผลที่ KPK ถูกออกแบบให้มีอำนาจฟ้องคดีได้เพราะอัยการถูกมองว่าขาดความสามารถและความเป็นกลาง ในการทำคดีคอร์รัปชัน

แต่ที่สำคัญคือ KPK ถูกออกแบบอย่างรัดกุมและยึดโยงกับประชาชน คือ เริ่มจากประธานาธิบดีตั้งกรรมการคัดสรรที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาสังคมและภาครัฐผสมกัน กรรมการคัดสรรนี้มีหน้าที่เสนอชื่อผู้สมควรได้รับตำแหน่ง 10 คน ส่งให้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งรับรองและคัดกรองเหลือ 5 คน โดยกรรมการทั้ง 5 คน อยู่ได้ไม่เกิน 2 วาระ วาระละ 4 ปี จะเห็นว่า กระบวนการสรรหากรรมการ KPK มีที่มาทั้งจากฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติที่โยงกับประชาชน และภาคประชาสังคม จึงทำให้มีความชอบธรรมสูง

ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยเพียงบางส่วนที่ทำให้การทำหน้าที่ปราบปรามการทุจริตของ KPK แห่งประเทศอินโดนีเซียเป็นที่ยอมรับและประสบผลสำเร็จ²⁴

3.2.2. ประเทศฟิลิปปินส์²⁵

3.2.2.1 สภาพปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์นับเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตรุนแรงโดยเฉพาะการทุจริตของอดีตกลุ่มผู้นำประเทศที่คอร์รัปชันจนกระทั่งบ่อนทำลายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างมาก จากประเทศที่คาดว่าจะพัฒนาได้เร็วที่สุดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง แต่กลับกลายเป็นว่า ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่พัฒนาได้ช้าลงอันเนื่องมาจากการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากนั่นเอง²⁶

สาเหตุสำคัญของการทุจริตในประเทศฟิลิปปินส์ ได้แก่ ปัญหาการโงก การเลือกตั้งรัฐสภาและสิทธิพิเศษ การประเมินรายได้และเงินสะสม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เปิดเผยว่าปัญหาการโงกการเลือกตั้งทำให้รัฐบาลฟิลิปปินส์สูญเสียเงินและสินทรัพย์ในการทุจริตหลายพันล้านเปโซ สำหรับกลยุทธ์ที่ใช้ต่อสู้กับการคอร์รัปชันในการเลือกตั้งมีวิธีการ คือ นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลการเลือกตั้ง ตั้งกลุ่มพลเมืองประชาชนเข้ามาจับตา และรณรงค์ให้ข้อมูลแก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งประเทศ มีการเข้มงวดกับผู้ลงสมัคร มีระบบการรายงานพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่เลือกตั้ง สำหรับการแก้ปัญหาการคอร์รัปชันเกี่ยวกับรายได้และเงินสะสมมีวิธีการ คือ เพิ่มอำนาจให้แก่คณะกรรมการในการตรวจสอบประเมินภาษีย้อนหลัง และลดขั้นตอนการจัดเก็บภาษี

รัฐบาลฟิลิปปินส์กำลังกำหนดแผนปฏิบัติการสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาล การต่อต้านการทุจริต โดยเน้นการปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย โปร่งใส พร้อมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการปกครอง โครงการที่รัฐบาลกำลังริเริ่มใหม่ ได้แก่ กฎบัตรของพลเมือง กฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง การเลือกตั้งระบบอัตโนมัติ ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีการเสริมสร้างความโปร่งใสในสำนักงานราชการพลเรือนของฟิลิปปินส์ การทำงานราชการของฟิลิปปินส์จะเป็นการทำงานบนพื้นฐานความเชื่อมั่นของประชาชน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่จะต้องมีความพร้อมรับผิดชอบตลอดเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่งคำว่าความพร้อมรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับหลักมาตรฐานจริยธรรมที่สูงสุดของรัฐและมีหน้าที่ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ โดยมีการประกาศนโยบายของรัฐเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ในราชการ มีการสร้างแนวทางปฏิบัติที่เน้นการป้องกันการรับสินบนและการทุจริตในภาครัฐ รวมทั้งมีการส่งเสริมความโปร่งใสในแต่ละหน่วยงาน โดยให้มีขั้นตอนการนำไปใช้ที่ง่าย เพื่อช่วยลดปัญหาการร้องเรียน

²⁴ กรุงเทพธุรกิจ, KPK(1), [ออนไลน์], 2559, แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637029>.

²⁵ โชคสุข กรกิตติชัย, ปัญหาการคอร์รัปชันของกลุ่มประเทศอาเซียน, [ออนไลน์], ธันวาคม 2559, แหล่งที่มา: <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-095.pdf> [19 กรกฎาคม 2560].

²⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ปัญหาการคอร์รัปชันของกลุ่มประเทศอาเซียน, อ้างแล้ว.

3.2.2.2 แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศฟิลิปปินส์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริการ

1.1) สร้างเสริมบรรยากาศการลงทุนในประเทศฟิลิปปินส์ โดยการอำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนการดำเนินธุรกิจ ให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระบบ Electronic Business Name Registration System (eBNRS) ในการ ขออนุญาตประกอบธุรกิจจัดตั้งบริษัท ซึ่งตั้งเป้าหมายจะใช้เวลาในการขออนุญาตเหลือ 1 สัปดาห์

1.2) ดำเนินการพัฒนาระบบ National Business Registry Database ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนบริษัทร่วมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของฟิลิปปินส์ อาทิ กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม คณะกรรมการหลักทรัพย์และหน่วยงานท้องถิ่น

1.3) เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน

2) ด้านการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2.1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมการเป็นหุ้นส่วนของภาคเอกชน ผ่าน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อระดมทุนในการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาค การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการเกษตร และโครงสร้างพื้นฐาน

2.2) ลดเงื่อนไขที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจในฟิลิปปินส์ เพื่อกระตุ้น การลงทุน และการค้า โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและการส่งออก

2.3) ส่งเสริมกระบวนการปรับโครงสร้างองค์กรบริษัท โดยริเริ่มใช้การปรับโครงสร้างองค์กรแบบร่วมประชุมตกลงกันก่อน โดยลูกหนี้ เจ้าหนี้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะประชุมตกลงและจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการร่วมกันก่อน ตลอดจนจัดให้มีระบบควบคุมวิชาชีพผู้พิทักษ์ทรัพย์

3) ด้านความโปร่งใส

มีการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของหน่วยงาน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในการทำงานอย่างเคร่งครัด

4) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยทำการเชื่อมโยงเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เชื่อมต่อกัน

ประเทศฟิลิปปินส์เคยมีภาพลักษณ์การทุจริตแย่มากที่สุดพอ ๆ กับอินโดนีเซีย แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ประเทศฟิลิปปินส์สามารถพัฒนาภาพลักษณ์ของการทุจริตให้ดีขึ้นอย่างผิดหูผิดตา โดยสามารถเพิ่มระดับความโปร่งใส หรือลดระดับภาพลักษณ์การทุจริต ขึ้นจากเดิมที่เคยอยู่เกิน 100 มาอยู่ลำดับที่ 94 ในปี 2013 อย่างไรก็ตามสถานะการทุจริตในประเทศฟิลิปปินส์ยังคงอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงมาก ๆ ทั้ง ๆ ที่ประเทศฟิลิปปินส์มีกฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ละเอียดลึกซึ้งครอบคลุมมาเป็นเวลานานแล้ว กฎหมายที่ว่านี้ คือ กฎหมายว่าด้วยการให้สินบนและการทุจริต

ประเภทอื่น ๆ หรือที่เรียกว่า Republic Act No. 3019 Anti-Graft and Corrupt Practices Act ซึ่งใช้มาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503)

ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) ประเทศฟิลิปปินส์ออกกฎหมายว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีชื่อว่า Ombudsman Act of 1989 (Republic Act No. 6770) กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจประธานาธิบดีในการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งจะเป็นหน่วยงานอิสระ อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของฟิลิปปินส์มีสูงมาก สามารถไต่สวนพิจารณาความผิดชอบเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับและส่งฟ้องเองได้ ข้อแตกต่างที่สำคัญสำหรับการทำงานของ ผู้ตรวจการแผ่นดินของฟิลิปปินส์ และประธานองค์กรต่อต้านการทุจริตของเขตเศรษฐกิจและประเทศอื่น เช่น ฮองกง มาเลเซีย อยู่ตรงที่ไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบและกำกับคอยควบคุมคู่อีกที่และผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว²⁷

3.2.3. ประเทศไทย

3.2.3.1 สภาพปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย

ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง แม้ปัจจุบันในหลาย ๆ รัฐบาลที่ผ่านมาจะได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้กำหนดปัญหาการทุจริตให้อยู่ในแนวนโยบายแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมีการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการทุจริตในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่าง ๆ แต่ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันก็ยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังได้ทวี ความรุนแรงและมีความซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงพฤติกรรม ซึ่งในต่างประเทศเองก็ล้วนมีแนวโน้มการเกิดการทุจริตมากขึ้น ในแต่ละประเทศจึงพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งนี้รวมถึงประเทศไทยด้วย

3.2.3.2 องค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย

ในประเทศไทยมีองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ซึ่งมีบทบาทอำนาจหน้าที่ ดังนี้

สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 (3) ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทบความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทบความผิด ในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย จึงส่งผลให้การกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงและข้าราชการที่ดำรง

²⁷ ISANEWS, พลิกแพรมวิจัย “ศ.เมธี” เทียบแนวทางปราบทุจริตในเอเชีย-ป.ป.ช., [ออนไลน์], 14 กันยายน 2557, แหล่งที่มา: https://www.isranews.org/isranews-scoop/32873-matee_777_01.html [26 กรกฎาคม 2560].

ตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกอง ไม่อยู่ในอำนาจของ ป.ป.ช. และยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ปรับปรุง ร่างกฎหมายที่ได้เสนอให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และคณะรัฐมนตรี ก็ได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ความเห็นชอบเป็นกฎหมายพระราชบัญญัติมาตรการ ของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

ปัจจุบัน สำนักงาน ป.ป.ท. มีฐานะเทียบเท่ากรมและเป็นกลไกของ ฝ่ายบริหาร ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติมาตรการของ ฝ่ายบริหาร ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2559 เดิม สำนักงาน ป.ป.ท. สังกัดภายใต้กระทรวงยุติธรรม ต่อมาในเดือนเมษายน 2559 ได้แยกออกจาก กระทรวงยุติธรรม และเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง ขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า ผู้อำนวยการกอง จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ท. จึงมีบทบาทเป็นองค์กรหลักของ ฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดยเป็นศูนย์กลางทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม และ การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการดำเนินตามนโยบายรัฐบาล เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อให้การป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในฝ่ายบริหารสามารถบูรณาการในการดำเนินการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้บังเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลมาตรการหรือกลไกการขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันของประเทศอื่น ๆ กับประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ทั้งประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทยตามข้อมูลตารางดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนในระดับอาเซียน

ลำดับ	ปี 2558	คะแนน	ปี 2559	คะแนน
1	Singapore	85	Singapore	84
2	Malaysia	50	Brunei	58
3	Thailand	38	Malaysia	49
4	Indonesia	36	Indonesia	37
5	Philippines	35	Philippines	35
			Thailand	35
6	Vietnam	31		

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศ อินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ มีผลของค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันในปี พ.ศ. 2558 ต่ำกว่า

ประเทศไทย แต่พอมาในปี พ.ศ. 2559 กลับมีคะแนนค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันดีกว่าประเทศไทย ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า แหล่งการประเมินในปี พ.ศ. 2558 มีเพียง 8 แหล่งประเมิน แต่ในปี พ.ศ. 2559 ได้เพิ่มแหล่งประเมินขึ้นเป็น 9 แหล่งประเมิน โดยแหล่งประเมินที่เพิ่มขึ้นเป็นแหล่งดัชนีการประเมินที่ใช้ประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีประเทศ ในอาเซียนใช้แหล่งดัชนีนี้ในการประเมิน 5 ประเทศ ประเทศที่ได้รับคะแนนในแหล่งการประเมินนี้มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ภูฏาน (2) ใต้หวันและเมียนมาร์ และ (3) ตีมอร์เลสเต่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คะแนนที่ลดลงส่วนหนึ่งของประเทศไทยเกี่ยวข้องกับระดับการรับรู้ในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของประชาชนในสายตานานาชาติ ซึ่งปรากฏในบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ในรายงานขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) อย่างชัดเจน

นอกจากการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหา มาตรการ หรือกลไกการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ข้างต้นแล้ว ในการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นและการไต่สวนข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ท. ก็นับเป็นกลไกของภาครัฐอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยเสริมกลไกของรัฐบาลในการขับเคลื่อนมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือหากมีกรณีที่สื่อมวลชน มีการลงข่าวด้านการทุจริตที่สำนักงาน ป.ป.ท. เห็นว่าน่าสนใจและมีความสำคัญต่อสังคม เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. ก็สามารถสั่งการให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้

ซึ่งปัจจุบันเราต้องยอมรับว่าเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เช่น มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูล หรือรับ-ส่งข้อมูลระหว่างกัน ตลอดจนการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile phone) หรือโทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในองค์กร เช่น งานด้านการบริหาร การจัดการ และการปฏิบัติการ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารต่าง ๆ มากมาย ทุกวันนี้วิธีการสื่อสารของเรานั้นดูเหมือนจะไม่ใช้แค่การโทรศัพท์หากันอีกต่อไป แต่กลายเป็นการส่งข้อความผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Social Network นั่นเอง ซึ่งแนวโน้มความนิยมใช้ Social Network ทำให้เห็นว่าสิ่งนี้จะกลายเป็นสื่อหลักในการสื่อสารอย่างแน่นอน เรียกว่าเป็น “ยุคของการแพร่หลายทางสังคมออนไลน์ (Social Ubiquity)” จากสถานการณ์ข้างต้นทำให้ประชาชนทุกชนชั้น ทุกช่วงอายุ มีความคุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมากขึ้น อีกทั้งประชาชนต่าง ๆ สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตน โดยการใช้โทรศัพท์มือถือบันทึกภาพหรือวิดีโอที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการแจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่รัฐทราบ ไม่ว่าจะเป็นช่องทางของเฟสบุ๊ก (facebook) ไลน์ (Line) ทวิตเตอร์ (Twitter) หรือไอจี (IG) เป็นต้น จนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้เช่นเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างคดีที่ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติได้ดำเนินการ และเป็นคดีที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นกรณีที่มีการเผยแพร่คลิปวิดีโอที่เจ้าหน้าที่เทศกิจเรียกรับเงินจากชาวต่างชาติโดยมิชอบผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย

คดีนี้สำนักงาน ป.ป.ท. มีการดำเนินการภายในระยะเวลาที่สั้นมาก ซึ่งมีผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยชั่วคราวเพื่อท่องเที่ยว ถูกเรียกรับเงินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ท. ได้เชิญชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้เสียหายเข้ามาให้ข้อเท็จจริงเบื้องต้น จากนั้นคณะพนักงาน ป.ป.ท. ได้มีการวางแผนคดีร่วมกันว่าจะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างไร เพื่อนำคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้เร็วที่สุด เนื่องจากผู้เสียหายดังกล่าวจะต้องเดินทางออกนอกราชอาณาจักรไทยในช่วงเช้าของวันที่ 25 มีนาคม 2559 ซึ่งนับระยะเวลาในการดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้เข้าสู่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเพียง 3 วันทำการเท่านั้น คือวันที่ 22, 23 และ 24 มีนาคม 2559 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่กระชั้นชิด จนสุดท้าย สำนักงานคดีเรื่องนี้ก็สามารถจัดทำรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น เสนอเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ท. ในวันที่ 23 มีนาคม 2559 และเสนอให้ตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง นอกจากนี้ ยังได้มีการติดต่อประสานงานไปยังอัยการพิเศษแผนกคดีทุจริต เพื่อขอให้ดำเนินการสืบพยานล่วงหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ในวันที่ 24 มีนาคม 2559 เนื่องจากผู้เสียหายชาวต่างชาติต้องเดินทางกลับประเทศในช่วงเช้าของวันที่ 25 มีนาคม 2559 เป็นการดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัดมาก แต่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันคณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้พิจารณาข้อมูล ขณะนี้อยู่ระหว่างส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการดำเนินการส่งฟ้องต่อศาลต่อไป

ซึ่งในส่วนนี้ การดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ท. อาจจะเป็นกลไกเล็ก ๆ ที่จะจุดประเด็นในการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อทราบถึงปัญหา และเพื่อให้มีการควบคุมกำกับดูแลและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริตดังกล่าวอีกในอนาคต รวมถึงสร้างจิตสำนึก จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศไทย ให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล โดยใช้หลักธรรมาภิบาล และการประชาสัมพันธ์การทำงานของภาครัฐในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง การกำหนดบทลงโทษให้เด็ดขาดกรณีที่เจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤตินิชอบด้วยกฎหมาย ก็จะสามารถป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สถานการณ์การทุจริตในภาพรวม

จากการศึกษา จะเห็นว่าการจัดการปัญหาทุจริตภายในกลุ่มอาเซียนสามารถจำแนกออกเป็นได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ กล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 มีการจัดการปัญหาคอร์รัปชันในระดับดีมากถึงดี สามารถควบคุมปัญหาการทุจริตไม่ให้ลุกลามร้ายแรงต่อประเทศได้ ประเทศดังกล่าว ได้แก่ สิงคโปร์ ค่าคะแนน CPI ล่าสุด ปี 2016 เท่ากับ 84 คะแนน จาก 100 บรูไน ได้ 58 คะแนน และมาเลเซีย ได้ 49 คะแนน

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มกลาง ๆ มีการจัดการปัญหาคอร์รัปชันในระดับพอใช้ มีการวางโครงสร้างการป้องกันปัญหาไว้ตามมาตรฐานสากล แต่ยังไม่แนในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ตีความกันวนวาย จนทำให้การแก้ปัญหาขาดความชัดเจน ไร้ทิศทาง ซึ่งได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ ค่าคะแนน CPI ปี 2016 เท่ากับ 35 คะแนน ประเทศอินโดนีเซีย ได้ 37 คะแนน และประเทศไทย ได้ 35 คะแนน โดยกลุ่มนี้ ประเทศที่น่าสนใจในแง่ของการยกระดับการจัดการปัญหาคอร์รัปชัน คือ อินโดนีเซีย เนื่องจากค่าคะแนน CPI อินโดนีเซียในรอบ 5 ปีดีขึ้นเรื่อย ๆ จากปี 2012 ที่ได้คะแนน 32 คะแนน (น้อยกว่าประเทศไทยซึ่งปีนั้นได้ 37 คะแนน) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีที่ประกาศผลล่าสุดได้ 37 คะแนน (ประเทศไทยลดลงเหลือ 35 คะแนน)²⁸

ตาราง 2 แสดงค่าคะแนน Corruption Perception Index ภูมิภาคอาเซียนย้อนหลัง 5 ปี

ประเทศ	ปี 2016	ปี 2015	ปี 2014	ปี 2013	ปี 2012
สิงคโปร์	84	85	84	86	87
มาเลเซีย	49	50	52	50	49
บรูไน	58	N/A	N/A	60	65
ไทย	35	38	38	35	37
ฟิลิปปินส์	35	35	38	36	34
อินโดนีเซีย	37	36	34	32	32
กัมพูชา	21	21	21	20	22
เมียนมาร์	28	22	21	21	15
สปป. ลาว	30	25	25	26	21
ติมอร์	35	28	28	30	33
เวียดนาม	33	31	31	31	31

ที่มา : เว็บไซต์ Transparency International

²⁸ THAIPUBLICA, อาเซียนกับการจัดการปัญหาคอร์รัปชัน, [ออนไลน์], 21 มีนาคม 2560, แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2017/03/hesse004-87/>.

ปัจจัยที่ทำให้ค่าคะแนนความโปร่งใสของประเทศอินโดนีเซียดีขึ้น คือ การร่วมแรงร่วมใจกันหลายฝ่าย ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน สื่อมวลชน และประชาสังคม โดยมี KPK หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. อินโดนีเซียเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์นั้น เดิมคะแนน CPI เหมือนจะดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยปี 2014 ได้คะแนนสูงสุด 38 คะแนน แต่หลังจากนั้นค่อย ๆ ร่วงลงมาเหลือ 35 คะแนน ฟิลิปปินส์ขึ้นชื่อเรื่องความเข้มแข็งเอาจริงเอาจังของภาคประชาชน ขณะที่สื่อมวลชนสายสืบสวนสอบสวน (Investigative Journalist) ก็เป็น “เสาหลัก” สำคัญในการต่อต้านคอร์รัปชันแบบกัดไม่ปล่อย แต่ประเทศฟิลิปปินส์ก็ยังเผชิญปัญหาเรื่องคอร์รัปชันที่ยังแก้กันไม่ตก โดยเฉพาะปัญหาการทุจริตในการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการผูกขาดอำนาจของตระกูลการเมือง (Political Dynasty)

กลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มสุดท้าย มีจำนวนมากที่สุด กลุ่มนี้มีปัญหาการทุจริตในระดับรุนแรง โดยโครงสร้างจัดการปัญหาคอร์รัปชันยังขาดความชัดเจน อ่อนแอ รวมทั้งถูกอิทธิพลของโครงสร้างส่วนบนแทรกแซงตลอด ประกอบด้วย ประเทศเวียดนาม (CPI 33 คะแนน) ประเทศเมียนมาร์ (CPI 28 คะแนน) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (CPI 30 คะแนน) ประเทศติมอร์ (CPI 35 คะแนน) และประเทศกัมพูชา (CPI 21 คะแนน) ทั้ง 5 ประเทศนี้ มีโครงสร้างทางการเมืองที่ผูกขาดโดยพรรคการเมืองหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง²⁹

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังพบว่า การต่อต้านการทุจริตของประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยกย่องอย่างมากในระดับนานาชาติเนื่องจากการนำเอาภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประเทศอินโดนีเซีย: ภายหลังจากการจัดตั้งองค์กรกำจัดคอร์รัปชันของอินโดนีเซีย (KPK) ในปี 2002 ที่มีกรณีการสืบสวนสอบสวน 236 คดีในเวลา 10 ปี ทุกคดีประสบความสำเร็จ มีการจับกุมข้าราชการระดับสูง นักการเมือง ซีอีโอ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงประมาณ 400 คน จะเห็นว่าการคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่แก้ไขยาก แต่ประเทศอินโดนีเซียแสดงให้เห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ถ้ามีการปรับปรุงหน่วยงานคอร์รัปชัน และการได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนและสื่อมวลชน³⁰

ปัจจัยที่ทำให้ KPK ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดมาจากการออกแบบองค์กรให้มีอำนาจครอบคลุมที่สามารถดำเนินคดีและตัดสินคดีได้ด้วยตนเอง รวมถึงความมีอิสระ คณะกรรมการถูกถ่วงดุลอำนาจโดยฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติที่ยึดโยงกับภาคประชาชน ระบบการบริหารงานมีความยืดหยุ่นไม่มียึดระเบียบราชการ และในขณะเดียวกันก็ออกแบบกลไกในการตรวจสอบตนเองเช่นกัน เพื่อให้หน่วยงานมีความโปร่งใส รับผิดชอบต่อสาธารณะ ภาพลักษณ์ KPK ในสายตาประชาชนจึงมีความเป็นกลาง โดยเฉพาะกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาคประชาสังคมจะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการติดตาม ตรวจสอบและคัดกรอง ซึ่งจะเป็นการช่วยภาครัฐลดต้นทุนการต่อต้านการทุจริต (Prevention Cost) และต้นทุนการปราบปรามการทุจริต (Suppression Cost)

²⁹ THAIPUBLICA, อาเซียนกับการจัดการปัญหาคอร์รัปชัน, 21 มีนาคม 2560, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://thaipublica.org/2017/03/hesse004-87/>

³⁰ <http://www.manager.co.th/AstvWeekend/ViewNews.aspx?NewsID=9560000156450>

โดยเฉพาะกรณีที่มีภาครัฐมีโครงการขนาดใหญ่ที่จะต้องดำเนินการจะมีองค์กรภาคประชาสังคมคอยติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิดมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งเรียกว่า “ข้อตกลงคุณธรรม” (Integrity Pact)

ประเทศฟิลิปปินส์: ได้มีงานวิจัยตัวแบบความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต (Model of Anti-Corruption by CSO) พบว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต คือ ความสามารถของสื่อในการรายงานข่าวการทุจริต ความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการทุจริต กระบวนการควบคุมและติดตามเพื่อสร้างความโปร่งใส และสถานการณ์ทุจริตในประเทศ งานวิจัยนี้ให้บทบาที่สื่อ ด้วยเหตุที่ว่า การรายงานข้อมูลข้อเท็จจริงของสื่อจะทำให้ประชาชนมีความตระหนักถึงพฤติกรรมการทุจริต รวมทั้งกดดันให้มีการตรวจสอบ ยิ่งสื่อรายงานข่าวทุจริตมากเพียงใด องค์กรภาคประชาชนก็จะเข้าถึงข้อมูลทุจริตได้มากขึ้น รวดเร็วขึ้น ทำให้สามารถกำหนดทิศทางหรือกิจกรรมต่อต้านการทุจริตได้มากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโปงการทุจริตของข้าราชการและนักการเมือง ปัจจุบันมีสื่อใหม่ (New Media) ที่ทำให้ผู้คนรับ-ส่งข่าวผ่านโลกออนไลน์มากขึ้นเพราะสะดวกและรวดเร็วมาก

การทุจริตส่วนใหญ่จะพบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่ อาวุธ งานก่อสร้างเนื่องจากประเทศฟิลิปปินส์ยังคุ้นชินกับความสัมพันธ์ในระบอบเก่าที่มีระบบอุปถัมภ์จึงนำไปสู่ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ดังนั้นองค์กรภาคประชาชนจึงได้มีการจัดตั้งองค์กรและกิจกรรมในการดำเนินการ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) แบบชุมชนนิยม มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความตระหนักต่อปัญหาการทุจริต รวมทั้งชี้ให้เห็นผลเสียของการทุจริตลักษณะต่าง ๆ (2) แบบเสรีนิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักธุรกิจที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การทำธุรกิจร่วมกับรัฐบาล (3) แบบเคลื่อนไหวทางสังคม มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการเห็น ความเปลี่ยนแปลงของกลไกต่าง ๆ ในการต่อต้านการทุจริต ผ่านการเคลื่อนไหวเพื่อการผลักดัน³¹

การศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเพื่อยกระดับ ค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน: ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์นี้เป็นการศึกษาในรูปแบบเชิงพรรณนา โดยการเปรียบเทียบสภาพปัญหาหรือกลไกการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของต่างประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้ดังนี้

1) เพื่อศึกษามาตรการและกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและยกระดับค่า CPI ของประเทศไทย องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) เห็นความสำคัญของแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่รวบรวมโดยสภาเศรษฐกิจโลกหรือ World Economic Forum (WEF) เนื่องจากมีข้อคำถามในประเด็นการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นการแสดงถึงสภาวะการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละประเทศ ซึ่งค่าคะแนน CPI ของประเทศไทยจะมีการนำข้อมูลจากแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้บริหารมาประกอบในการคิดคะแนน CPI ด้วย

³¹ <http://thaipublica.org/2015/08/civil-society-organization-2/>

ประเทศไทยมีองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ซึ่ง 2 องค์กรนี้ต่างก็มีมาตรการและกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและยกระดับค่า CPI ของประเทศไทยเช่นกัน

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Benchmarking) รวมถึงการเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากที่ได้ศึกษาสภาพปัญหา มาตรการหรือกลไกการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละเรื่องเพื่อนำมาปรับใช้ภายใต้บริบทของประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษาพบว่า

ตาราง 3 หน่วยงานและการเปรียบเทียบมาตรการการแก้ไขปัญหาการทุจริต

อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
1) สำนักงาน ป.ป.ช. แห่งอินโดนีเซีย หรือ (KPK)	1) รัฐบาลฟิลิปปินส์ 2) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	1) สำนักงาน ป.ป.ช. 2) สำนักงาน ป.ป.ท.
1)การป้องกัน มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบความมั่งคั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ การให้ความรู้ด้านการป้องกัน การทุจริตต่อสาธารณะ การวิจัยและพัฒนา 2)การดำเนินการตามกฎหมาย มีภารกิจเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การกล่าวโทษ และการฟ้องคดีทุจริต 3)การจัดการข้อมูล มีภารกิจเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล การสนับสนุนเครือข่ายระหว่างคณะมนตรีการจัดการทุจริตกับสถาบันต่าง ๆ 4)การตรวจสอบภายในและการรับเรื่องร้องเรียน	-รัฐบาลฟิลิปปินส์จะเสริมสร้างความโปร่งใสในสำนักงานราชการของฟิลิปปินส์ การทำงานราชการของฟิลิปปินส์จะทำงานบนพื้นฐานความเชื่อมั่นของประชาชน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่จะต้องมีความพร้อมรับผิดชอบเวลา ให้บริการด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์-สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนฟิลิปปินส์จะสร้างความโปร่งใสตั้งแต่ระดับการเลือกสรรบุคคล มุ่งเน้นพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการเป็นข้าราชการ มีการสร้างขวัญกำลังใจ และรางวัลสำหรับบุคคลากรในภาครัฐเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อการทำงานและต่อประชาชน	-สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจไต่สวนการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป-สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานรัฐขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงและข้าราชการที่ดำรงตำแหน่ง ต่ำกว่าผู้อำนวยการกอง

จากการศึกษามาตรการการแก้ไขปัญหาการทุจริตจากประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์เปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่าทั้ง 2 ประเทศนี้มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีความจริงจังในการต่อต้านการทุจริต โดยเห็นได้จากการที่ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์จะเน้นการปรับปรุงกระบวนการและระบบงานภายในหน่วยงานของรัฐเป็นอันดับแรก ต่อมาก็มาเน้นที่ตัวข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เพื่อลดโอกาสการในการกระทำการทุจริต สำหรับประเทศไทย ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นเพราะประเทศไทยมีหน่วยงานต่อต้านการทุจริต 2 หน่วยงาน คือ สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งแต่ละหน่วยงานล้วนมีอำนาจหน้าที่ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเช่นเดียวกัน แต่อาจมีปัญหาในด้านการประสานความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้น ควรมีแนวทางร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการให้มีความชัดเจนโปร่งใส มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในทุกระบบงานเพื่อให้ทุกระบบงานสามารถตรวจสอบได้ ดังเช่นกรณีการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติของสำนักงาน ป.ป.ท. ที่ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในกระบวนการติดต่อประสานงานและดำเนินคดีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ โทรศัพท์ อีเมล เฟสบุ๊กแฟนเพจ และไลน์ เพื่อเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสร้างความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศ

3) เพื่อเสนอแนะมาตรการให้แก่รัฐบาลในการขับเคลื่อนกลไกสำหรับการดำเนินการของภาครัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นจากชาวต่างชาติ อันจะนำไปสู่การยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยให้ดีขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2 ข้อเสนอแนะและมาตรการขับเคลื่อนกลไกการต่อต้านการทุจริตเพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

ทุกครั้งที่มีการประกาศเจตนารมณ์ “ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน” ทุกรูปแบบ ทำให้คิดมุกกลับไปว่าสิ่งเหล่านั้นมีอยู่จริงและมีผลกระทบรุนแรง จึงต้องทำ “ให้มี” การแสดงจุดยืน เสมือนหนึ่งตั้งใจจะต่อต้านการทุจริต อันแสดงถึงความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล ข้อสังเกตหนึ่งที่พบ คือนโยบายการต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนใหญ่มุ่งไปในลักษณะการกำหนดเป็นตัวบทกฎหมาย และการใช้วาทกรรมสร้างกระแสมากกว่าความใส่ใจอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนด้วยมาตรการสร้างค่านิยมแห่งชาติหรือคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อสร้างอุปนิสัยระยะยาว รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและศักดิ์สิทธิ์ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรจะมีการกำหนดมาตรการ ระยะสั้นและมาตรการระยะยาว เพื่อรับมือกับปัญหาการทุจริตดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ให้หน่วยงานภาครัฐนำแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแปลงไปสู่การปฏิบัติ และคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ โดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน จัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ดังนี้

4.2.1 มาตรการระยะสั้น

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอมาตรการระยะสั้น เพื่อเป็นกลไกผลักดันให้ค่าดัชนีชี้วัดการทุจริตของประเทศไทยสูงขึ้นใน 4 ประเด็น คือ

4.2.1.1 การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ หากเป็นเป็นการจัดตั้งองค์กรประกอบธุรกิจโดยเป็นการลงทุนของคนไทยล้วน ก็ไม่มีปัญหาเท่าที่ควร สามารถจะประกอบการค้าสินค้าหรือค่าบริการได้ทุกอย่าง แต่เมื่อใดที่การจัดตั้งองค์กรเพื่อประกอบธุรกิจนั้นมีคนต่างด้าวเข้าจัดตั้งหรือร่วมลงทุนด้วย ก็จะมีกฎหมายอีกฉบับหนึ่งชื่อว่าพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 (1999) มาควบคุมบังคับอีกต่างหาก โดยกฎหมายฉบับนี้จะกำหนดรายละเอียดให้คำนิยามว่าธุรกิจอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นธุรกิจของคนต่างด้าว และถ้าหากว่าธุรกิจนั้นจัดตั้งขึ้นมาเข้าลักษณะที่กฎหมายกำหนดว่าเป็น “คนต่างด้าว” หรือชาวต่างชาติแล้ว ก็จะต้องถูกควบคุมการประกอบธุรกิจโดยมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่างหลายประการ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า เมื่อธุรกิจใดเป็นธุรกิจของคนต่างด้าวแล้วก็มีข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจอย่างมากนอกจากนั้นแล้วคนต่างด้าวที่จะเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงเรื่องอื่นควบคู่ไปกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ เพราะยังมีกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับกับคนต่างด้าวอยู่อีกต่างหากอีก 2 ฉบับ คือ กฎหมายคนเข้าเมือง และ กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับที่อ้างถึงมาทั้งหมดนี้ได้แยกอำนาจต่างหากจากกันเป็นเอกเทศ และเป็นอำนาจของแต่ละหน่วยงานซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งยังเป็นเรื่องที่ล้าสมัยอยู่มาก เนื่องจากไม่มีความสอดคล้องต้องกันทำให้เกิดความไม่สะดวกอีกหลายประการ กล่าวคือ เมื่อคนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสถานประกอบการเพื่อประกอบธุรกิจได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าคนต่างด้าวผู้นั้นจะได้รับอนุญาตทำงานในธุรกิจที่ตนตั้งขึ้นได้โดยอัตโนมัติ เพราะการทำงานของคนต่างด้าวจะเป็นเรื่องของตัวบุคคล ดังนั้น จึงต้องไปยื่นขออนุญาตทำงานกับกรมการจัดหางาน ซึ่งอยู่ในสังกัดของกระทรวงแรงงาน ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง แต่ถึงแม้ว่าคนต่างด้าวผู้นั้นจะได้รับอนุญาตให้ทำงานได้แล้วก็ตาม ก็ยังมีเรื่องที่ต้องขออนุญาตอีกอย่างหนึ่งคือ การขออนุญาตพำนักอยู่ในประเทศไทยตามกฎหมายคนเข้าเมือง ซึ่งต้องยื่นคำขอต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่สังกัดอยู่ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกหน่วยงานหนึ่ง เพราะถ้าไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อในประเทศไทยก็ไม่สามารถจะทำงานได้อยู่ดี จะเห็นได้ว่าการขออนุญาตในแต่ละอย่างที่กล่าวมานี้เป็นอำนาจของกฎหมายแต่ละฉบับและเป็นเรื่องของแต่ละหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติทั้งสิ้น และแต่ละหน่วยงานก็ไม่จำเป็นต้องอนุญาตตามกันไป ฉะนั้น การที่คนต่างด้าวจะประกอบธุรกิจหรือทำงานในประเทศไทยได้ จึงยังมีอุปสรรคอยู่มาก จนทำให้เห็นได้ว่าการที่จะประกอบธุรกิจอย่างถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายทุกอย่างเป็นเรื่องที่ทำได้ยากลำบาก จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้เองที่เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการหลบเลี่ยงกฎหมาย อันเป็นผลให้การประกอบธุรกิจนั้นจะมีช่องว่างให้เกิดการรับสินบน การเพิ่มขั้นตอนในการการขออนุมัติอนุญาต การจัดตั้งบริษัท การดำเนินมาตรการทางภาษี เป็นต้น จึงเห็นควรที่จะให้มีการนำพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) ไปดำเนินการแล้ว และประกาศให้ปีนี้เป็นปีแห่ง

การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศแห่งการลงทุนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติให้มากยิ่งขึ้น

4.2.1.2 ความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ผู้ศึกษาเห็นว่าในขั้นตอนการสรรหาแต่งตั้งเพื่อบรรจุเข้าทำงาน ควรจะมีกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน และมีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Career Path) ที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้อง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ คือ สำนักงาน ก.พ.

4.2.1.3 ความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น

1) จัดทำระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณเผยแพร่ให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และเพื่อให้ประเทศไทยได้คะแนนเต็มด้านงบประมาณตามข้อกำหนดของ International Budget Partnership (IBP) ได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐในขั้นต้น ดังนี้

2) การนำค่าแถลงประกอบคำของงบประมาณ ปี พ.ศ. 2561 ขึ้นบนเว็บไซต์ และจัดทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ

3) การนำข้อมูลงบประมาณขึ้นเว็บไซต์ในรูปแบบตาราง Excel เท่านั้น ไม่ใช่ในรูปแบบไฟล์ PDF

4) การนำร่างงบประมาณประจำปีขึ้นเว็บไซต์ของสำนักงานงบประมาณล่วงหน้าอย่างน้อย 3 เดือนก่อนสภาอนุมัติ

5) การจัดทำข้อมูลงบประมาณทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของเอกสารงบประมาณจะต้องตรงกัน เนื่องจากที่ผ่านมามีการรายงานว่ามีข้อมูลไม่ตรงกันในส่วนของภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การนำรายงานประจำปีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินประจำปีขึ้นเว็บไซต์

นอกจากนี้ นางสาวอรนุช ไวนุสิทธิ์ ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเงินการคลัง ฐานะโฆษกกรมบัญชีกลาง ได้เคยกล่าวว่า รัฐบาลมีนโยบายสำคัญในการผลักดันการจัดทูลุจริตให้เป็นวาระแห่งชาติ ต้องการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสในประเทศไทย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายรัฐ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งกันและกัน และสร้างความโปร่งใส โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลาง สมัครเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกองค์กรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐ (Open Government Partnership: OGP) ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมกว่า 70 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ การเข้าร่วมเป็นสมาชิก OGP นั้น มีเงื่อนไขโดยให้ประเทศไทยจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐ (National Action Plan) ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม โดยครอบคลุมข้อผูกพัน (Commitment) ตามหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐที่ OGP กำหนด และกระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ

ความร่วมมือเพื่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดเตรียมแผนปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของ OGP โดยปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานในคณะกรรมการดังกล่าว³²

4.2.1.4 ประสิทธิภาพการดำเนินงานต่อต้านการทุจริต โดยเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมการเกิดปัญหาการทุจริต เช่น การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และนำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อลดโอกาสหรือช่องว่างในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการอนุมัติ อนุญาตใด ๆ ทั้งนี้ เมื่อมีการลดโอกาสหรือช่องว่างดังกล่าวได้แล้ว จะสร้างบรรยากาศในการลงทุนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติที่ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ระดับการทุจริตของประเทศในภาพรวมลดลง มุมมอง (Perception) ของนักลงทุนชาวต่างชาติต่อการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยดีขึ้น อันจะส่งผลต่อการยกระดับค่าดัชนีชี้วัดการทุจริตของประเทศไทยให้สูงขึ้นอย่างแน่นอน

4.2.1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน จากการสำรวจ “ดัชนีคอร์รัปชันที่ทำการสำรวจอย่างต่อเนื่องโดยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย” ที่พบว่า คนไทยให้ความสนใจต่อปัญหาการทุจริต และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่มากขึ้น ดังนั้น หากมีการศึกษาและกำหนดแนวทาง/มาตรการ ให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย ก็จะสามารถเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คำว่า “ภาคประชาชน” หมายรวมถึง ภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ เช่น ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ เครือข่ายหรือองค์กรไม่แสวงหากำไร เป็นต้น ดังนั้น ภาคประชาชนที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตจึงประกอบไปด้วยผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในหลากหลายสาขา โดยภาคประชาชนเหล่านี้อาจเป็นทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียและไม่มีส่วนได้เสียทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนเช่นนี้ จะสามารถช่วยกำจัดจุดอ่อนของภาครัฐที่มีข้อจำกัดทั้งเรื่องงบประมาณ จำนวนบุคลากร การขาดประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผ่านมาตรการที่โปร่งใส จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระยะยาวที่จะสร้างมาตรฐานหรือวัฒนธรรมของสังคม รวมถึงเป็นการปรับพฤติกรรมของคนในสังคมควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและยับยั้ง การทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นที่ได้มีการยกตัวอย่างคดีเทศกาลข้างต้น ซึ่งคดีดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการแจ้งเบาะแส การรายงาน รวมถึงความร่วมมือเป็นพยาน จนนำไปสู่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ท.

นอกจากนี้ เนื่องจากการลงทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนอย่างมีขั้นตอนตลอดทั้งกระบวนการให้มีความชัดเจนและโปร่งใสมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการทุจริต จึงควร

³² กรมบัญชีกลาง, ภาครัฐเข้าร่วมภาคี OGP ขจัดทุจริต สร้างความโปร่งใสประเทศไทย; ข่าวฉบับที่ 20/2560, [ออนไลน์], 19 พฤษภาคม 2560, แหล่งที่มา: https://www.google.co.th/search?site=&source=hp&q=OGP+ของประเทศไทย&oq=OGP+ของประเทศไทย&gs_l=psy-ab.3...5386.12732.0.13696.19.18.0.0.0.219.2877.0j14j3.17.0...0...1.1.64.psy-ab..2.12.2081.6..0j0i19k1j35i39k1j0i131k1j33i160k1.NP0l0EEe2Jg [5 สิงหาคม 2560].

สนับสนุน ผลักดันให้มีการใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ จนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ ซึ่งจะสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ของภาครัฐ เช่นเดียวกับ ประเทศฟิลิปปินส์ที่มุ่งเน้นเรื่องความเข้มแข็งเอาจริงเอาจังของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต อย่างจริงจัง ถึงแม้ประเทศฟิลิปปินส์ยังเผชิญปัญหาเรื่องการทุจริตที่ยังแก้กันไม่ตก แต่ก็ไม่เลิกล้ม ความพยายาม หรือแม้แต่ประเทศอินโดนีเซีย ปัจจัยที่ทำให้ค่าคะแนนความโปร่งใสของอินโดนีเซียดีขึ้น คือ การร่วมแรงร่วมใจกันหลายฝ่าย ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน สื่อมวลชน และภาคประชาสังคม โดยมี KPK หรือ ป.ป.ช. อินโดนีเซีย เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา ดังนี้ยอมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาคประชาชนอย่างแท้จริง

4.2.2 มาตรการระยะยาว

มาตรการสำคัญในการดำเนินการระยะยาว คือ

4.2.2.1 การให้การศึกษา โดยเน้นให้การศึกษาทั้ง 2 ส่วน คือ คนเก่ง และคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ให้สามารถทำงานอย่างสุจริต เน้นการสร้างสุจริตชนเพื่อให้สังคมมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่วัยเด็กและตลอดจนทุกช่วงของชีวิต ให้แก่เยาวชนและประชาชน โดยผ่านทั้งกระบวนการการเรียนการสอน และกระบวนการทางสังคม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้มีความนิยม และทัศนคติที่ถูกต้อง โดยยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิตที่ไม่ทุจริต ในทุกโอกาส ทุกสถานที่ รวมทั้งให้สังคมทั่วไปได้รับรู้อย่างชัดเจนว่าการกระทำใดถือว่าเป็นการทุจริต การกระทำใดที่ไม่ใช่การทุจริต และสร้างค่านิยมร่วมกันของสังคม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เกิดขึ้นทุกระดับในสังคม โดยเริ่มสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับท้องถิ่น และดำเนินการต่อเนื่องจนถึงระดับประเทศ รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และบรรจุหลักสูตรดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีในการต่อต้านการทุจริต ไม่เห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติของสังคม

4.2.2.2 รัฐจะต้องสนับสนุนในองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรอิสระ ที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2560 อาทิเช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลปกครอง ฯลฯ มีความเข้มแข็ง มีอิสระ รวมทั้งมีบุคลากรที่เพียงพอกับการทำหน้าที่ตรวจสอบสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีบูรณาการเพื่อทำให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันเกิดประสิทธิผล

4.2.2.3 รัฐต้องสร้างกลไกของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้เกิดความโปร่งใส ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และทันต่อเหตุการณ์ ในกรณีเรื่องที่เป็นความลับของทางราชการจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจน นอกจากนั้นจะต้องสร้างกลไกให้สามารถตอบคำถามกับประชาชนได้ รวมถึงช่องทางการแจ้งเหตุกรณีประชาชนชาวไทยและชาวต่างชาติได้รับผลกระทบจาก การทุจริต เพื่อให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวได้รับการแก้ไข และ/หรือกระทำได้อย่างขึ้น

4.2.2.4 ปรับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม และเพียงพอต่อสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน หรือให้รางวัลกับผู้ที่มีความประพฤติดี เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความประพฤติดี

4.2.2.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีรายได้ ทรัพย์สิน หรือหนี้สิน เพื่อสามารถตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สิน รายได้ และรายการหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงกำหนดตัวชี้วัดหรือมาตรการให้แต่ละหน่วยงาน ในการปรับปรุงโครงสร้าง ปฏิรูปวิธีการ ทำงานให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนการทำงานให้กระชับ รวดเร็วยิ่งขึ้น และกำหนดให้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ เพื่อการทำงาน ที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ และเป็นการลดดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการพิจารณาตรวจสอบเอกสารได้

4.2.2.6 เสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ หรือเสริมสร้างความโปร่งใสโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตรวจสอบและถ่วงดุลในการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐ และควรมีการนำฐานข้อมูลสถิติ (Data Base) ต่าง ๆ มารวมไว้ในแหล่งเดียวเพื่อนำมาประเมินสถานการณ์ การทุจริต เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบบูรณาการฐานข้อมูล การนำข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ผลการสำรวจโพลล์ต่าง ๆ มาวิเคราะห์อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น หากมีระบบฐานข้อมูลเดียว (Single Data Base) การวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การทุจริตอาจจะสามารถทำได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาการทุจริตได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ควรมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม ประสานงาน หรือทราบสถานการณ์การทุจริตได้จากฐานข้อมูลเดียวกัน

4.2.2.7 ต้องมีการเก็บรวบรวม หรือสำรวจความคิดเห็นจากนักลงทุนชาวต่างชาติ หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลการสำรวจดังกล่าว มาวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตได้อย่างถูกต้อง และเป็นการเข้าถึงมุมมองความคิดของชาวต่างชาติที่มีต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย

4.2.2.8 รัฐบาลต้องส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนให้นำเสนอเผยแพร่ความซื่อสัตย์สุจริต สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่สังคมทุกระดับอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ด้านผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการทุจริตทั้งต่อตนเอง สังคม ครอบครัว และประเทศชาติ

4.2.2.9 หน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กรมศุลกากร สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ต้องเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมาย หรือช่องทางทางการติดต่อสื่อสาร รวมถึงขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้องให้กับชาวต่างชาติที่ต้องมาติดต่อได้ทราบ เพื่อลดโอกาส หรือช่องว่างในการที่เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้ดุลพินิจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดโอกาสที่เจ้าหน้าที่รัฐจะทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

4.3 บทสรุป

เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีชี้วัดการทุจริตของประเทศไทยเปรียบเทียบกับในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ พบว่า แต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนมีค่าคะแนนใกล้เคียงกับประเทศไทย ยกเว้นประเทศสิงคโปร์และประเทศบรูไนที่มีผลการจัดอันดับสูงที่สุดในภูมิภาค ซึ่งแม้ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ แต่ยิ่งถือว่ายังมีระดับปัญหาการทุจริตอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับระดับโลก และแนวโน้มก็อาจจะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต หากรัฐบาลยังไม่มีความมาตรการหรือกลไกที่เหมาะสมออกมารองรับ

ถึงแม้ประเทศฟิลิปปินส์ขึ้นชื่อเรื่องความเข้มแข็งเอาจริงเอาจังของภาคประชาชน ในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง แต่ประเทศฟิลิปปินส์ก็ยังเผชิญปัญหาเรื่องการทุจริตที่ยังแก้ ไม่ตก โดยเฉพาะปัญหาการทุจริตในการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการผูกขาดอำนาจของตระกูลการเมือง (Political Dynasty) ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนประเทศอินโดนีเซียประเทศที่น่าสนใจในแง่ของการยกระดับการจัดการปัญหาการทุจริต คือ ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากค่าคะแนน CPI ของประเทศอินโดนีเซียในรอบ 5 ปีดีขึ้นเรื่อย ๆ จากปี 2012 ที่ได้คะแนน 32 (น้อยกว่าไทยซึ่งปีนั้นได้ 37) จนกระทั่งปีล่าสุดได้ 37 คะแนน (ไทยเราลดลงเหลือ 35) ปัจจัยที่ทำให้ค่าคะแนนความโปร่งใสของอินโดนีเซียดีขึ้น คือ การร่วมแรงร่วมใจกันหลายฝ่าย ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน สื่อมวลชน และ ภาคประชาสังคม โดยมี KPK หรือ ป.ป.ช. อินโดนีเซีย เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอินโดนีเซีย ล้วนแต่มีแนวคิดที่จะนำภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมเข้ามาร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงประเทศไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัย “การพัฒนาบทบาทภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ”³³ ที่พบปัญหาด้านการทุจริตมักกระจุกอยู่ที่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และข้อจำกัดของการต่อต้านการทุจริตโดยภาครัฐที่เกิดขึ้นทำให้ภาคประชาสังคมเป็นอีกกลไกหนึ่งที่สำคัญในการช่วยทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริต ซึ่งจากมุมมองเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ (Welfare Economics) ที่มองว่า “ธรรมาภิบาล” เป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่ประชาชนทุกคนต่างต้องการนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลที่ภาคประชาชนต้องการนั้นมี 3 ประการ ด้วยกัน ได้แก่ (1) ความโปร่งใส (Transparency) ที่ต้องอาศัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของรัฐอย่างโปร่งใส (2) การแสดงความรับผิดชอบ (Accountability) ต้องอาศัยกระบวนการในการติดตามตรวจสอบของภาคประชาชนเอง และ (3) การมีส่วนร่วม (Participation) ที่รัฐจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและบริหารจัดการ ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างของภาคประชาชนนั้น จะช่วยภาครัฐลดต้นทุนการต่อต้านการทุจริตทั้งในส่วนต้นทุนการป้องกัน การทุจริต (Prevention Cost) และต้นทุนการปราบปรามการทุจริต (Suppression Cost) เนื่องจาก ภาคประชาสังคมจะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการติดตามตรวจสอบ และคัดกรอง (Screen) โครงการหรือสัญญาจัดซื้อจัดจ้างที่อาจมีความเสี่ยงจะเกิดการทุจริตได้จากตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นกรณีเจ้าหน้าที่เทศกิจเรียกรับเงินจากชาวต่างชาติ และได้มีการเผยแพร่เป็นคลิป

³³ THAIPUBLICA, บทบาทประชาสังคมกับการปลดล็อกคอร์รัปชัน (2): ส่อง CSOs 16 ประเทศ 4 กลไกด้านโกง, [ออนไลน์], 24 สิงหาคม 2015, แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2015/08/civil-society-organization-2/> [5 สิงหาคม 2560].

วิดีโอ จนนำไปสู่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ท. ที่รวดเร็ว จะเห็นได้ว่า ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติ เป็นเพียงกลไกเล็ก ๆ หรือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสื่อสารกับประชาชนในการรับเรื่องร้องเรียน อันจะส่งผลต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวต่างชาติ กรณีที่ได้รับผลกระทบจากการประพัตติมิชอบจากเจ้าหน้าที่รัฐได้

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้รัฐบาลดำเนินการเพื่อยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย (CPI) ดังต่อไปนี้

ที่	ข้อเสนอแนะ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1.	<p>การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ</p> <p>1.1 ขั้นตอนการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน สะดวก และรวดเร็ว รวมถึงมีการจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการขั้นตอน เอกสารค่าใช้จ่าย ฯลฯ ที่ชัดเจน และนำข้อเสนอมาตรการเร่งรัดการบังคับใช้ พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย</p> <p>1.2 การดำเนินการเรื่องการตรวจลงตรา (Visa) จะต้องมีการระบุรายการเอกสาร ที่ประชาชนต้องเตรียมมาให้พร้อมและกำหนดเวลาแล้วเสร็จหลังการยื่นเอกสารให้แน่นอน ชัดเจน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะต้องปรากฏในเว็บไซต์ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และรายงานผลการดำเนินการให้รัฐบาลทราบเป็นระยะถึงความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง</p> <p>1.3 กระบวนการนำเข้า-ส่งออก จะต้องมีการระบุรายการเอกสารที่ประชาชนต้องเตรียมมาให้พร้อม และกำหนดเวลาแล้วเสร็จหลังการยื่นเอกสารให้แน่นอน ชัดเจน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะต้องปรากฏในเว็บไซต์ของกรมศุลกากรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงการเชิญผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน และรายงานผลการดำเนินการให้รัฐบาลทราบเป็นระยะถึงความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง</p>	<p>– สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)</p> <p>– สำนักงาน ก.พ.ร.</p> <p>– สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (สรอ.)</p> <p>สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.)</p> <p>กรมศุลกากร</p>
2.	<p>ความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่</p> <p>มีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Career Path) ที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่อย่างถูกต้อง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน สร้างระบบค่าตอบแทนโดยพิจารณาเรื่องของผลงานเป็นหลัก เพื่อไม่ให้ระบบอุปถัมภ์เข้ามาอยู่ในระบบ</p>	สำนักงาน ก.พ.

ที่	ข้อเสนอแนะ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
3.	<p>ความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณเผยแพร่ให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และเพื่อให้ประเทศไทยได้คะแนนเต็มด้านงบประมาณตามข้อกำหนดของ International Budget Partnership (IBP) ได้อย่างรวดเร็ว - การนำค่าแถลงประกอบค่าของงบประมาณประจำปีงบประมาณขึ้นบนเว็บไซต์ และจัดทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ การจัดทำข้อมูลงบประมาณทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของเอกสารงบประมาณจะต้องตรงกัน เนื่องจากที่ผ่านมามีการรายงานว่ามีข้อมูลไม่ตรงกันในส่วน of ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - การนำข้อมูลงบประมาณขึ้นเว็บไซต์ในรูปแบบตาราง Excel เท่านั้น ไม่ใช่ในรูปแบบไฟล์ PDF - การนำร่างงบประมาณประจำปีขึ้นเว็บไซต์ของสำนักงานปลัดกระทรวงอย่างน้อย 3 เดือนก่อนสภานิติบัญญัติ - การจัดทำข้อมูลงบประมาณทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของเอกสารงบประมาณจะต้องตรงกัน เนื่องจากที่ผ่านมามีการรายงานว่ามีข้อมูลไม่ตรงกันในส่วน of ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - การนำรายงานประจำปีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินประจำปีขึ้นเว็บไซต์ 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานงบประมาณ - สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
4.	<p>การมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>เนื่องจากภาคประชาชนเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากรัฐบาลสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมต่อต้านการทุจริต จะก่อให้เกิดแรงต้านการทุจริตอย่างยั่งยืน และเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตในสังคมได้ดีขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงาน ป.ป.ช. - สำนักงาน ป.ป.ท. - องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน
5.	<p>การศึกษา: รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และบรรจุหลักสูตรดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีในการต่อต้านการทุจริต ไม่เห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติของสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันอุดมศึกษา - มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
6.	<p>ต้องเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมาย หรือช่องทางการติดต่อสื่อสาร รวมถึงขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้องให้กับชาวต่างชาติที่ต้องมาติดต่อได้ทราบ เพื่อลดโอกาส หรือช่องว่างในการที่เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงพาณิชย์

ที่	ข้อเสนอแนะ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	ดุลพินิจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดโอกาสที่เจ้าหน้าที่รัฐจะทุจริตหรือประพฤติมิชอบ	– กระทรวงแรงงาน – สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) – กรมศุลกากร – สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
7.	เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีรายได้ ทรัพย์สิน หรือหนี้สิน เพื่อสามารถตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สิน รายได้ และรายการหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ	– สำนักงาน ป.ป.ช. – สำนักงาน ป.ป.ท.

ซึ่งนอกเหนือจากการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากรัฐบาลยังไม่มีช่องทางการสื่อสาร การดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐให้ประชาชนหรือนานาชาติประเทศได้รับรู้ ก็อาจจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้ทุ่มเททำไปนั้นไร้ผล อาจก่อให้เกิดความรู้สึกว่ารัฐบาลขาดศักยภาพในการรับมือกับปัญหาการทุจริต ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม หากไม่มีวิสัยทัศน์ในการประชาสัมพันธ์การดำเนินการให้สังคมโลกได้รับรู้ ย่อมไม่เกิดผลต่อภาพลักษณ์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี หากหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ตัวกฎหมายเองไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจมากเกินไป ก็จะเป็นกลไกอีกอย่างหนึ่งในอันที่จะเสริมสร้างภาพลักษณ์ด้านการต่อต้านการทุจริตสู่สังคมชาวโลกผ่าน นักลงทุนชาวต่างชาติในประเทศไทย อันจะส่งผลให้เป็นการยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ การทุจริตของประเทศไทยให้ดีขึ้นได้อย่างแน่นอน สุดท้ายนี้ สิ่งสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ การร่วมมือกันของหน่วยงานจากทุกภาคส่วน แม้การดำเนินการเรื่องนี้จะเป็นเรื่องยาก และรู้สึกรว่ามีปัญหามาก แต่เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ หากร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหา โดยให้ยึดว่าเป็นภารกิจของคนทั้งประเทศ สร้างความตื่นตัวให้กับสังคมไทย ในการร่วมมือกันต่อสู้และสร้างความเข้มแข็งเพื่อสร้างสังคมไทยให้ปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน และยกระดับค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยให้สูงขึ้นและบรรลุเป้าหมายในระดับมากกว่า 50 คะแนนตามที่กำหนดไว้ใน แผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (ระหว่างปี 2560–2564)

บรรณานุกรม

เอกสารราชการ

กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ท. แผนยุทธศาสตร์สำนักงาน ป.ป.ท. พ.ศ. 2560–2564. มกราคม 2560.

ธีรภัทร เสรีรังสรรค์. การประชุมเชิงวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ. ครั้งที่ 7. 2549.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในประเทศไทย. เอกสารวิจัยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2544): 3.

สำนักงาน ก.พ. โครงการประเทศไทยใสสะอาด. (2555): 75

งานวิจัย

จากรุวรรณ สุขุมาลพงษ์. แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย (The Trend of Corruption in Thailand). สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556.

Rhodes R. The new governance: governing without government. Swindon: Economic and Social Research Council, 1995.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จอห์นนพดล วศินสุนทร. เทคนิคการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://johnnopadon.blogspot.com/2015/10/blog-post_18.html [20 มิถุนายน 2560].

ทิวากร แก้วมณี. ธรรมาภิบาล: การทบทวนแนวความคิดใหม่ Good Governance: Rethinking its Concept. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://oknation.nationtv.tv/blog/dhiwakorn/2011/11/25/entry-1> [1 กรกฎาคม 2560].

รณินทร์ กิจกล้า. Benchmarking: เครื่องมือพัฒนาองค์กรสู่การบริหารจัดการสมัยใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thaindc.org/index.php?lay=show&ac=article&id=539427084>; <https://www.transparency.org/whoweare/organisation/> [26 มิถุนายน 2560]

วชิรวัชร งามละม่อม. แนวคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_84.html [1 กรกฎาคม 2560].

- อัฐวุฒิ ปกักร. รัฐทุจริต ป้องกันการทุจริต สิ่งที่คุณควรรู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://thaicg.wordpress.com/tag/%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%88%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%95/> [1 กรกฎาคม 2560].
- อิสร์กุล อุณหเขต. คอร์รัปชัน ความโปร่งใส และกลไกสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://rescom.trf.or.th/display/keydefault.aspx?id_colum=3167 [1 กรกฎาคม 2560].
- THAIPUBLICA. ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี 2559. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2017/01/corruption-perceptions-index-2016-thailand/> [26 มิถุนายน 2560].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายภูมิวิศาล เกษมสุข
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาตรี สาขาการศึกษาทั่วไป (อาชีวศึกษา) มหาวิทยาลัยประจำมลรัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา - ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาบริหารองค์กรและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยหลุยส์เซียน่าเฮค ประเทศสหรัฐอเมริกา
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2540	<p>เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 4 กองปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)</p>
พ.ศ. 2542	<p>เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5 กลุ่มงานเลขานุการนักบริหาร สำนักงานเลขาธิการกรม สำนักงาน ป.ป.ส.</p>
พ.ศ. 2546	<p>เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6 ว กลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก สำนักงาน ป.ป.ส.</p>
พ.ศ. 2547	<p>เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ 6 ส่วนกิจการต่างประเทศ สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ</p>
พ.ศ. 2548	<p>เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ 7 ว ส่วนคดีทรัพย์สินทางปัญญา สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา กรมสอบสวนคดีพิเศษ</p>
พ.ศ. 2551	<p>เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ 7 กลุ่มงานกิจการต่างประเทศ กองการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)</p>
พ.ศ. 2553	<p>นักสืบสอบสวนชำนาญการ สำนักงาน ป.ป.ท. เขตพื้นที่ 6</p>
พ.ศ. 2553	<p>นักสืบสอบสวนชำนาญการพิเศษ สำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 5 สำนักงาน ป.ป.ท.</p>
พ.ศ. 2558	<p>ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงาน ป.ป.ท.</p>
พ.ศ. 2559	<p>ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 5 สำนักงาน ป.ป.ท.</p>
พ.ศ. 2559	<p>ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 5 สำนักงาน ป.ป.ท. รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ อีกหน้าที่หนึ่ง</p>
พ.ศ. 2560	<p>ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 4 สำนักงาน ป.ป.ท.</p>
ตำแหน่งปัจจุบัน	<p>ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 4 รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ อีกหน้าที่หนึ่ง</p>